

The Securitization of African Climate Migration: An Analysis of Political-Security Impacts on the European Union Structure within the Framework of the Copenhagen School Theory

Masoud Akhwan Kazemi ¹ | Hamidreza Cheraghi ²

1. Professor, Department of Political Science, Razi University, Kermanshah, Iran

2. PhD student in Political Science, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran

Article Info:

Article type:

Research Article

Date:

Received: 2025.06.20

Received: 2025.07.01

Accepted: 2025.07.09

Published:

Keywords:

Climate Change, Climate Migration, Securitization, European Union (EU), Africa

Abstract: Climate change is a global challenge with wide-ranging consequences for the environment, the economy, and global security. Climate-induced migration at both the domestic and international levels has become a concern, especially as Africa's vulnerability to droughts, floods, and rising temperatures drives displacement toward European Union (EU) borders. This study examines how such movements affect the EU's political and security architecture through the Copenhagen School's securitization framework. It argues that climate change undermines habitats and livelihoods, forcing vulnerable communities to migrate. Externally, these flows have expanded human trafficking networks, increased border pressures, and encouraged stricter asylum policies, turning migration into a security issue. Using a descriptive-analytical method and library-based sources, the research shows that internally, securitization has shifted European priorities and strengthened right-wing parties opposing refugee admission.

Cite this article: Akhwan Kazemi, M, Cheraghi, H. (2025). The Securitization of African Climate Migration: An Analysis of Political-Security Impacts on the European Union Structure within the Framework of the Copenhagen School Theory. *Climate Change and Climate Disasters*, 4(7), 303-360.

© The Author(s).

Homepage: cccd.znu.ac.ir

Publisher: University of Zanjan.

Extended Abstract

Problem Statement

The core problem addressed in this research is the complex geopolitical and security nexus between climate-induced environmental degradation in Africa and the resulting socio-political instability within the European Union. Specifically, the study investigates how migration triggered by climate stressors—such as prolonged droughts, flooding, and rising temperatures—challenges the existing political and security architecture of the EU. The fundamental issue is the “securitization” of migration. The researchers examine why and how the EU has increasingly reframed humanitarian displacement as an existential security threat, shifting away from rights-based approaches toward containment and border defense. This shift has significant domestic consequences, fostering political polarization and providing momentum for right-wing political agendas that oppose refugee admissions. Consequently, the research problem lies in the causality chain where distant environmental crises in Africa directly exacerbate internal security dilemmas and political tensions in Europe. By analyzing this through the Copenhagen School’s framework, the study aims to highlight the urgent need for comprehensive

international cooperation to address root climate causes rather than merely reacting through securitized containment strategies.

Research background

Existing scholarship on African climate migration predominantly focuses on localized economic, social, or domestic displacement patterns. Sources such as Mago et al. (2024) and the UNECA report (2024) emphasize developmental and livelihood vulnerabilities, while the Friedrich Ebert Foundation (2023) analyzes the issue primarily through a human rights framework. Similarly, studies by Owusu (2025) and Anaraki (2024) are largely confined to internal migration dynamics and national-level impacts. Even research examining host countries, such as Ochuche-Nje’s (2025) case study on Italy, often overlooks the broader macro-political and security dimensions at the European Union structural level. Despite this extensive body of work, a significant theoretical gap persists regarding the nexus between environmental crises in Africa and their subsequent political-security impacts on the European Union. The innovation of the present research lies in its cohesive analytical framework, which utilizes the Copenhagen School’s theory to deconstruct the “securitization” process.

This study demonstrates how the EU has reframed climate-induced migration as an “existential threat,” thereby shifting policy from humanitarian concern toward militarized border defense and right-wing nationalist agendas. By synthesizing climate science, migration studies, and security theory, this research offers a novel, comprehensive analysis of the origin-destination link, addressing a critical void in current academic literature.

Research objective

The primary objective of this research is to analyze the “securitization” of climate-induced migration from Africa within the framework of the Copenhagen School, specifically examining its impacts on the European Union’s political and security structures. The study seeks to explain how environmental crises in Africa trigger large-scale migration and how these flows are subsequently reframed in European political discourse as an existential security threat. Furthermore, it investigates the transformation of EU border management from humanitarian-based approaches toward militarized, defensive strategies. Additionally, this research explores how this securitized narrative fuels the rise of right-wing parties and alters domestic asylum policies. Ultimately, the study aims to

highlight the necessity of moving beyond short-term security measures toward comprehensive, long-term international strategies that address the root climate causes of migration.

Research Method

This study employs a descriptive–analytical research method to examine the relationship between climate change, migration, and security implications for the European Union. The analysis is primarily based on qualitative data collected from library sources, including academic books, journal articles, and scholarly publications. In addition, credible online resources, reports from international organizations, and relevant digital databases are used to support and update the research findings.

Report of Research Findings

The findings of this research demonstrate that climate change is a critical driver of forced migration from Africa to the European Union, creating significant and multifaceted security challenges. Environmental degradation—manifesting as prolonged droughts, extreme flooding, desertification, and rising sea levels—has severely compromised infrastructure, agriculture, and water access across various African regions. Consequently, these environmental stressors have forced vulnerable populations to abandon their

livelihoods, resulting in significant migratory movements toward Europe. A primary finding of this study is the securitization of migration within the European Union, a trend that has accelerated significantly since the 2015 refugee crisis. The research highlights how the EU has increasingly framed these migration flows not as humanitarian imperatives, but as threats to internal and external security. This securitized discourse has led to a comprehensive redefinition of asylum policies and a heavy emphasis on border management. Specifically, the study points to the central Mediterranean route as the most critical entry path, where increased migratory pressure has inadvertently fueled the growth of human trafficking networks and heightened border security concerns. Furthermore, the internal political consequences of this migration are profound. The article argues that the influx of migrants has significantly influenced the domestic political landscape of EU member states. This has provided a potent platform for right-wing political movements, which have effectively leveraged anti-immigration sentiments to challenge established governance. By prioritizing national security and border control, these political entities have shifted the broader discourse

surrounding migration, making it a central point of political contention. Applying the theoretical framework of the Copenhagen School of Security Studies, this research confirms that migration from Africa has been effectively constructed as a security issue. The nexus between climate change-induced displacement and European political stability reveals a complex chain of causality: environmental pressures in Africa generate migration, which then triggers a security-driven reaction in the EU. This reaction, in turn, exacerbates political polarization and shifts the legislative focus toward containment. Ultimately, the study underscores that climate change acts as a force multiplier, transforming distant environmental crises into immediate domestic and international security dilemmas for the European Union.

Conclusion

In conclusion, this study demonstrates that climate change serves as a critical catalyst for forced migration from Africa, presenting profound security challenges for the European Union. By applying the Copenhagen School's framework, the research reveals that the EU has increasingly "securitized" these migration flows, shifting the discourse from humanitarian relief to border defense and

national security. This trend has not only strained asylum and immigration systems but has also fundamentally altered domestic politics, strengthening anti-immigration sentiments and right-wing political agendas. Ultimately, the article underscores that environmental degradation in Africa is inextricably linked to European political instability. Addressing this complex phenomenon

requires a move beyond purely securitized responses toward comprehensive, long-term strategies that mitigate the root causes of climate-induced displacement.

Keywords: Climate Change, Climate Migration, Securitization, European Union (EU), Africa

امنیتی سازی مهاجرت اقلیمی آفریقا؛ تحلیل تأثیرات سیاسی-امنیتی بر ساختار اتحادیه

اروپا در چارچوب نظریه مکتب کپنهاگ

مسعود اخوان کاظمی^۱ | حمیدرضا چراغی^۲

۱. استادگروه علوم سیاسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

۲. دانشجوی دکتری علوم سیاسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

اطلاعات مقاله:

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخها:

دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۳۰

بازنگری: ۱۴۰۴/۰۴/۱۰

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۱۸

انتشار:

واژگان کلیدی:

تغییرات اقلیمی، مهاجرت اقلیمی،
امنیتی سازی، اتحادیه اروپا، آفریقا

چکیده: تغییرات اقلیمی به عنوان یکی از مهم ترین چالش های نظام بین الملل، پیامدهای گسترده ای برای محیط زیست، اقتصاد و امنیت جهانی به همراه داشته است. یکی از نتایج این پدیده، افزایش مهاجرت های اقلیمی در ابعاد داخلی و بین المللی است. قاره آفریقا به دلیل آسیب پذیری زیست محیطی و مواجهه با بحران هایی مانند خشکسالی های مکرر، سیلاب های گسترده و افزایش دما، بیش از بسیاری از مناطق جهان تحت تأثیر قرار گرفته است. این شرایط به تخریب منابع معیشتی، کاهش تولیدات کشاورزی و از بین رفتن سکونتگاه ها انجامیده و در نتیجه موجی از مهاجرت را به ویژه به سوی مرزهای اتحادیه اروپا ایجاد کرده است. پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر مهاجرت های ناشی از تغییرات اقلیمی در آفریقا بر ساختار سیاسی و امنیتی اتحادیه اروپا انجام شده است. چارچوب نظری این مطالعه بر نظریه مکتب کپنهاگ در مطالعات امنیتی استوار است که بر فرایند «امنیتی سازی» مسائل تأکید دارد. یافته های پژوهش نشان می دهد که افزایش ورود مهاجران به مرزهای اتحادیه اروپا موجب تشدید نگرانی های امنیتی، گسترش شبکه های قاچاق انسان و بازتعریف سیاست ها و قوانین مهاجرتی شده است. در سطح داخلی نیز این روند به سیاسی شدن مسئله مهاجرت و تقویت احزاب راست گرا که مخالف پذیرش پناهندگان هستند، انجامیده است. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و بر پایه منابع کتابخانه ای انجام شده است.

استناد: اخوان کاظمی، مسعود، چراغی، حمیدرضا. (۱۴۰۴). امنیتی سازی مهاجرت اقلیمی آفریقا؛ تحلیل تأثیرات سیاسی-امنیتی بر ساختار اتحادیه اروپا در چارچوب نظریه مکتب کپنهاگ. دگرگونی ها و مخاطرات آب و هوایی، (۷)، ۳۶۰-۳۰۳.

© نویسندگان .

Homepage: cccd.znu.ac.ir

ناشر: دانشگاه زنجان

۱. مقدمه

تغییرات اقلیمی در سال‌های اخیر به یکی از مهم‌ترین مسائل فراملی در نظام بین‌الملل تبدیل شده است؛ مسئله‌ای که نه تنها ابعاد زیست‌محیطی، بلکه پیامدهای عمیق سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی نیز به همراه دارد. در میان این پیامدها، مهاجرت جایگاهی ویژه دارد؛ زیرا خشکسالی، سیل، افزایش دما و تخریب منابع معیشتی می‌تواند موجب جابه‌جایی اجباری جمعیت‌ها در داخل کشورها یا میان کشورها شود. از این رو، مهاجرت اقلیمی صرفاً یک پدیده جمعیتی نیست، بلکه به تدریج به مسئله‌ای امنیتی و حکمرانی‌محور تبدیل شده است. قاره آفریقا از جمله مناطق آسیب‌پذیر در برابر تغییرات اقلیمی به شمار می‌رود. استمرار خشکسالی‌ها، سیلاب‌ها و افزایش دما در بسیاری از کشورهای این قاره، زیست‌پذیری برخی مناطق را کاهش داده

و موجب اختلال در کشاورزی، نابودی زیرساخت‌ها و تضعیف توان معیشتی مردم شده است. (Fonjong, Matose, Sonnenfeld, 2024) در نتیجه، بخشی از جمعیت ناچار به ترک محل سکونت خود می‌شود و این امر، هم بر ساختارهای داخلی کشورهای مبدأ تأثیر می‌گذارد و هم موج‌های مهاجرتی به سوی اروپا را تشدید می‌کند. بنابراین، بررسی رابطه میان تغییرات اقلیمی و مهاجرت بدون توجه به پیامدهای سیاسی و امنیتی آن، تصویری ناقص از مسئله ارائه خواهد داد. در این میان، اتحادیه اروپا به عنوان یکی از مقاصد اصلی و نیز یکی از مرزهای مهم ورود مهاجران، با پیامدهای مستقیم این تحولات روبه‌رو شده است. افزایش ورود مهاجران، نگرانی‌های مربوط به کنترل مرزها، فعالیت شبکه‌های قاچاق انسان و تغییر در سیاست‌های مهاجرتی، موجب شده است که مهاجرت از یک مسئله انسانی به یک

- مسئله امنیتی در گفتمان سیاسی اروپا
تبدیل شود. این روند را می‌توان در
چارچوب مکتب کپنهاگ و مفهوم
امنیتی‌سازی تحلیل کرد؛ جایی که یک
پدیده اجتماعی از طریق گفتمان سیاسی
به‌عنوان تهدیدی وجودی بازنمایی شده و
در نتیجه، اقدامات امنیتی برای مدیریت آن
مشروعیت می‌یابد. بر این اساس، مقاله
حاضر در پی آن است که نشان دهد
مهاجرت ناشی از تغییرات اقلیمی چه
تأثیری بر ساختارهای سیاسی و امنیتی
کشورهای اتحادیه اروپا دارد. هدف
پژوهش، تحلیل این پیامدها با استفاده از
روش توصیفی-تحلیلی و در چارچوب
نظری مکتب کپنهاگ است تا روشن شود
چگونه مهاجرت اقلیمی از مسیر
امنیتی‌سازی، در مقصد، به بازتولید ناامنی
و فشارهای سیاسی در مناسبات داخلی
اتحادیه اروپا منجر می‌شود.
- Steven Mago et al. (2024) در
پژوهشی تحت عنوان «مفهوم‌سازی
مهاجرت ناشی از تغییرات اقلیمی در
آفریقا» به بررسی تغییرات اقلیمی
پرداخته‌اند که موجب از بین رفتن
کشاورزی و منابع درآمدی مردم شده است
و در نتیجه، جوامع محلی مجبور به
مهاجرت به سمت کشورهای همسایه و
خارج از قاره تحت عنوان مهاجرت اقلیمی،
برای دستیابی به شغل و شرایط زندگی
بهتر شده‌اند. این پژوهش بیشتر از جنبه
اقتصادی به موضوع پرداخته است.
- Friedrich Ebert (2023) در پژوهشی
تحت عنوان گزارش منطقه‌ای آفریقا: حقوق
بشر در چارچوب مهاجرت و آوارگی ناشی
از تغییرات اقلیمی نشان می‌دهد که
جابه‌جایی جمعیت در اثر تغییرات اقلیمی
به‌سرعت در حال تبدیل شدن به روندی رو
به رشد در آفریقا است و مردم را به اجبار
از خانه‌ها و معیشت خود آواره می‌کند و

الگوهای جابه‌جایی انسان را در نقاط مختلف این قاره مختل می‌سازد. این روند موجب چالش‌هایی برای جمعیت آواره در این قاره شده و واکنش نهادهای بین‌المللی در چارچوب حقوق بشر را در پی داشته است. با این حال، در این پژوهش به جنبه سیاسی مهاجرت پرداخته نشده است.

(Ahmed Ochuche-Nje)

عنوان (2025) در پژوهشی تحت عنوان

تاثیرمهاجرت افریقاییان به اروپا مطالعه موردی ایتالیا بررسی علل، الگوها و پیامدهای مهاجرت افریقایی‌ها به ایتالیا می‌پردازد و بر تأثیر آن بر قاره آفریقا و کشور میزبان تمرکز دارد. این پژوهش با رویکردی کیفی و تحلیلی، روندهای تاریخی مهاجرت، مشارکت‌های اجتماعی-اقتصادی مهاجران افریقایی در ایتالیا و چالش‌های پیش‌روی آنان را بررسی می‌کند. همچنین، این مطالعه آثار منفی پدیده «فرار مغزها»^۱ بر کشورهای افریقایی را برجسته ساخته و سیاست‌های مهاجرتی

United Nations Economic Commission for Africa (2024) تغییرات اقلیمی و مهاجرت در آفریقا نشان می‌دهد که تغییرات اقلیمی پیامدهای قابل‌توجهی برای توسعه و مهاجرت در آفریقا دارد. کشورهای افریقایی به‌ویژه در برابر تأثیرات تغییرات اقلیمی آسیب‌پذیر هستند و این مسئله می‌تواند عواقب گسترده‌ای در حوزه‌های مختلف به همراه داشته باشد. این آسیب‌پذیری به اشکال گوناگون، از جمله تهدید امنیت، تحرک روستایی فرامرزی، سکونت‌پذیری،

- ایتالیا را ارزیابی می‌کند. با این حال، در این پژوهش به ابعاد امنیتی موضوع پرداخته نشده است.
- Bernard Owusu (2025) در مقاله تحت عنوان پیامدهای تغییرات اقلیمی و مهاجرت داخلی در آفریقا: مروری جامع بر شواهد نوظهور به بررسی تغییرات اقلیمی به‌عنوان یکی از عوامل مهم مهاجرت داخلی در آفریقا پرداخته است. این مطالعه نشان می‌دهد که رویدادهای شدید آب‌وهوایی و فرآیندهای تدریجی تغییر اقلیم چگونه الگوهای سنتی تحرک جمعیت در مناطق روستایی و شهری را تغییر داده و جابه‌جایی جمعیت را در مرزهای ملی هدایت می‌کند. همچنین این شرایط، جوامع را در برابر آسیب‌های محیطی آسیب‌پذیرتر می‌سازد. در این پژوهش، تنها تأثیرات اقلیمی در بُعد داخلی مورد بررسی قرار گرفته است.
- Samadi, R. (2022) در مقاله تحت عنوان معمای مهاجرت اقلیمی؛ تحلیلی از رویکردهای سازگاری در برابر ناسازگاری با پیامدهای تغییرات اقلیمی. این پژوهش نویسنده این پرسش را مطرح می‌کنند که آیا مهاجرت ناشی از تغییرات اقلیمی نشانه‌ای از شکست در سازگاری است یا می‌تواند راهبردی برای سازگاری با شرایط جدید باشد. در این چارچوب، دیدگاه‌های مختلف نظری درباره مهاجرت اقلیمی، از جمله رویکردهای سازگاری و ناسازگاری، تحلیل می‌شود. مقاله با بهره‌گیری از چارچوب‌های نظری مرتبط، تلاش می‌کند ابعاد مفهومی و سیاستی این پدیده را روشن سازد. در نهایت، بر ضرورت تدوین سیاست‌های دقیق برای مدیریت و تقویت توان سازگاری در برابر پیامدهای تغییرات اقلیمی تأکید می‌کند. که موضوع تغییرات اقلیمی به صورت کلی بررسی شده است
- Anaraki, A. (2024) تحلیلی بر نقش چالش‌های زیست‌محیطی و تغییرات اقلیمی در مهاجرت ساکنان مناطق مرزی

و امنیت ملی، این مقاله به بررسی نقش مشکلات محیط‌زیستی و تغییرات اقلیم در مهاجرت مرزنشینان و تأثیر آن بر امنیت ملی ایران می‌پردازد. که عواملی مانند کمبود آب، خشکسالی، کاهش زمین‌های کشاورزی و تخریب منابع طبیعی باعث تضعیف معیشت مرزنشینان شده است. از آنجا که شغل اصلی بسیاری از ساکنان مناطق مرزی کشاورزی و دامپروری است، این مشکلات زیست‌محیطی موجب افزایش مهاجرت از مناطق مرزی به مناطق مرکزی کشور می‌شود همچنین نشان می‌دهد که این مهاجرت‌ها می‌تواند پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مناطق مبدأ و مقصد ایجاد کند. که این پژوهش تأثیرات داخلی را تنها در داخل ایران مورد بررسی قرار داده است. با وجود گسترش مطالعات درباره تغییرات اقلیمی و مهاجرت در آفریقا، بیشتر پژوهش‌ها هر یک تنها بر یکی از ابعاد اقتصادی، اجتماعی، حقوق

بشری یا الگوهای جابه‌جایی جمعیتی در داخل تمرکز داشته‌اند و پیوند میان تغییرات اقلیمی، مهاجرت و پیامدهای سیاسی-امنیتی آن، به‌ویژه در سطح روابط آفریقا و اتحادیه اروپا، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. و منابع داخلی بیشتر جنبه عمومی دارد و به صورت دقیق به تاثیر و تجزیه و تحلیل تغییرات اقلیمی در خصوص مهاجرت های اقلیمی در آفریقا پرداخته نشده است. نوآوری اصلی این پژوهش در ارائه یک چارچوب تحلیلی منسجم است که تغییرات اقلیمی را به‌عنوان عامل تشدیدکننده مهاجرت‌های اقلیمی در آفریقا در نظر گرفته و پیامدهای سیاسی و امنیتی این مهاجرت‌ها را در سطوح داخلی و بین‌المللی بررسی می‌کند. همچنین، با بهره‌گیری از چارچوب نظری مکتب کپنهاگ و مفهوم «امنیتی‌سازی»، پژوهش حاضر نشان می‌دهد که چگونه مهاجرت اقلیمی در گفتمان سیاسی اروپا به‌عنوان

تهدیدی امنیتی بازنمایی شده و این بازنمایی بر شکل‌گیری سیاست‌های مهاجرتی و امنیتی اتحادیه اروپا تأثیر می‌گذارد. بدین ترتیب، این مطالعه با تلفیق سه حوزه تغییرات اقلیمی، مهاجرت و امنیتی‌سازی، به پر کردن خلأ موجود در ادبیات پژوهش کمک می‌کند.

۲. داده‌ها و روش‌ها

۲.۱. منطقه مورد مطالعه

منطقه مورد مطالعه در این پژوهش، پهنه‌ای ژئوپلیتیکی و اقلیمی را در بر می‌گیرد که از شمال و بخش‌هایی از مرکز آفریقا تا حوزه مدیترانه و سپس اتحادیه اروپا امتداد می‌یابد و به‌طور تقریبی در بازه عرض جغرافیایی ۱۰ تا ۵۵ درجه شمالی و طول جغرافیایی ۲۰ درجه غربی تا ۴۰ درجه شرقی قرار می‌گیرد. در این میان، شمال آفریقا که حدوداً میان عرض‌های ۱۵ تا ۳۵ درجه شمالی و طول‌های ۱۷ درجه غربی تا ۳۵ درجه شرقی واقع شده،

به‌عنوان منطقه مبدأ اصلی شناخته می‌شود؛ منطقه‌ای که از نظر اقلیمی عمدتاً دارای شرایط خشک، بیابانی و نیمه‌خشک است و با ویژگی‌هایی چون بارش اندک، دمای بالا، خشکسالی‌های مکرر و گسترش بیابان‌زایی شناخته می‌شود. این شرایط اقلیمی در کنار افت بهره‌وری کشاورزی، به تشدید جابه‌جایی‌های جمعیتی انجامیده است. در ادامه، دریای مدیترانه در حدود عرض‌های ۳۰ تا ۴۵ درجه شمالی و طول‌های ۶ درجه غربی تا ۳۶ درجه شرقی، به‌عنوان مسیر اصلی و استراتژیک عبور مهاجران با اقلیم مدیترانه‌ای شامل تابستان‌های گرم و خشک و زمستان‌های معتدل و نسبتاً مرطوب مطرح می‌شود. در سوی دیگر، اتحادیه اروپا در عرض‌های تقریبی ۳۵ تا ۵۵ درجه شمالی، مقصد اصلی این جابه‌جایی‌ها را تشکیل می‌دهد و از نظر آب‌وهوایی، ترکیبی از اقلیم مدیترانه‌ای در جنوب، معتدل اقیانوسی در

غرب و قاره‌ای مرطوب در مرکز و شرق را در بر می‌گیرد. همچنین ناحیه بلاروس-لهستان در حدود عرض‌های ۵۲ تا ۵۵ درجه شمالی و طول‌های ۲۱ تا ۲۸ درجه شرقی، با اقلیم قاره‌ای مرطوب و زمستان‌های سرد، به‌عنوان یکی از کانون‌های تنش ژئوپلیتیکی در متن پژوهش مطرح شده است.

۲-۲- داده‌ها

این پژوهش در پهنه‌ای جغرافیایی میان عرض‌های ۱۰ تا ۵۵ درجه شمالی و طول‌های ۲۰ درجه غربی تا ۴۰ درجه شرقی، به واکاوی چگونگی امنیتی‌سازی مهاجرت اقلیمی در گفتمان اتحادیه اروپا می‌پردازد. شواهد آماری نشان می‌دهد که آفریقا با روند گرمایشی سریع (به‌ویژه در شمال آفریقا با ۱.۲۸ درجه سانتی‌گراد افزایش دما نسبت به میانگین بلندمدت) و

بالا آمدن سطح دریا با سرعتی چهار برابر دهه ۹۰ میلادی، با مخاطرات شدید زیست‌محیطی روبه‌روست؛ امری که منجر به آوارگی ۳۲.۶ میلیون نفر در سال ۲۰۲۲ شده و پیش‌بینی‌ها احتمال جابه‌جایی ۲۱۶ میلیون نفر را تا سال ۲۰۵۰ تقویت کرده است. در این چارچوب، جابه‌جایی‌های جمعیتی از مسیرهای استراتژیک مدیترانه به سمت اروپا، با رویکرد «امنیتی‌سازی» مواجه شده که در آن اتحادیه اروپا از سال ۲۰۱۵ با اقداماتی نظیر تقویت آژانس فرانکس^۱، برون‌سپاری مدیریت مرزی به کشورهای ترانزیت (مانند لیبی و تونس) و اعمال قوانین سخت‌گیرانه، مهاجرت اقلیمی را نه به عنوان یک بحران انسانی، بلکه به مثابه تهدیدی وجودی علیه هویت فرهنگی، ثبات سیاسی و امنیت مرزی خود بازتعریف کرده است («امنیتی‌سازی

^۱European Border and Coast Guard Agency(Frontex)

مهاجرت اقلیمی آفریقا؛ تحلیل تأثیرات
سیاسی-امنیتی بر ساختار اتحادیه اروپا در
چارچوب نظریه مکتب کپنهاگ

۳.۲. روش‌ها

پژوهش حاضر از منظر هدف، کاربردی و از
حیث ماهیت و روش، «توصیفی-تحلیلی»
است. هدف اصلی این مطالعه، واکاوی
پیامدهای سیاسی-امنیتی مهاجرت‌های
اقلیمی از آفریقا بر ساختار اتحادیه اروپا در
چارچوب نظری «مکتب کپنهاگ» است. در
راستای تحقق اهداف پژوهش، گردآوری
داده‌ها به صورت ترکیبی و با استفاده از
روش‌های زیر انجام شده است:

۱. روش کتابخانه‌ای و اسنادی: با تکیه بر
منابع دست‌اول و دست‌دوم شامل کتب،
مقالات تخصصی، گزارش‌های نهادهای
بین‌المللی و اسناد رسمی پیرامون تحولات
اقلیمی و رویکردهای امنیتی اتحادیه اروپا.

۲. روش تحلیل داده‌های آماری و

اقلیمی: جهت تبیین دقیق‌تر بحران‌های

محیط‌زیستی در منطقه مبدأ، داده‌های
اقلیمی از پایگاه‌های معتبر داده‌های
هواشناسی و اطلاعات مرتبط با نرخ
جابه‌جایی‌های جمعیتی از «سالنامه‌های
آماري» معتبر استخراج گردیده است. این
داده‌های کمی (شامل شاخص‌های تغییر
اقلیم و روندهای مهاجرتی) به عنوان شواهد
پشتیبان برای تحلیل وضعیت موجود مورد
استفاده قرار گرفته‌اند. در نهایت، با
بهره‌گیری از رویکرد تحلیلی، داده‌های
به‌دست‌آمده از اسناد کتابخانه‌ای و داده‌های
آماري، ذیل چارچوب نظری
«امنیتی‌سازی» مکتب کپنهاگ مورد
واکاوی قرار گرفتند. این فرایند تلفیقی،
امکان تبیین پیوند میان تغییرات اقلیمی،
مهاجرت اجباری و تغییرات گفتمانی در
سیاست‌های مرزی و امنیتی اتحادیه اروپا
را فراهم آورده است.

۱.۳.۲. مکتب کپنهاگ

همان گونه که بیان شد، هدف این پژوهش بررسی تأثیر تغییرات اقلیمی بر مهاجرت و پیامدهای سیاسی - امنیتی آن در آفریقا و اتحادیه اروپا است. در این راستا، مکتب کپنهاگ به دلیل ارائه برداشت چندبعدی از امنیت، چارچوب نظری مناسبی برای تحلیل مسئله پژوهش محسوب می شود. برخلاف رویکردهای سنتی که امنیت را صرفاً در حوزه نظامی تعریف می کردند، نظریه پردازان مکتب کپنهاگ امنیت را مفهومی گسترده می دانند که حوزه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی را نیز دربرمی گیرد (Buzan, Wæver, 1998). از این منظر، تهدیدات زیست محیطی و تغییرات اقلیمی می توانند به مسئله ای امنیتی تبدیل شوند و پیامدهایی فراتر از حوزه محیط زیست ایجاد کنند. از این رو، این رویکرد ظرفیت مناسبی برای تبیین پیوند میان بحران های اقلیمی، جابه جایی های جمعیتی و تحولات امنیتی در روابط آفریقا و اروپا دارد. بری بوزان با نقد نگاه سنتی به امنیت تأکید می کند که تمرکز صرف بر تهدیدات نظامی، توان تبیین بسیاری از بحران های معاصر را ندارد؛ زیرا تحولاتی نظیر بحران های زیست محیطی، مهاجرت های گسترده، بی ثباتی اقتصادی و تنش های هویتی نیز می توانند امنیت دولت ها و جوامع را با چالش مواجه سازند (Dehshir et al., 2016). در نتیجه، مکتب کپنهاگ با گسترش مفهوم امنیت، زمینه تحلیل مسائل جدیدی همچون مهاجرت اقلیمی را در مطالعات امنیتی فراهم کرده است. در این چارچوب، تغییرات اقلیمی دیگر صرفاً مسئله ای زیست محیطی یا توسعه ای تلقی نمی شود، بلکه عاملی اثرگذار بر ثبات سیاسی، انسجام اجتماعی و امنیت کشورها به شمار می رود. در دهه های اخیر، تغییرات اقلیمی به یکی از عوامل اصلی جابه جایی های جمعیتی در آفریقا تبدیل

شده است. افزایش دما، خشکسالی، کاهش منابع آب، بیابان‌زایی و تخریب زمین‌های کشاورزی، معیشت میلیون‌ها نفر را در کشورهای آفریقایی با بحران مواجه کرده و مهاجرت‌های اجباری را افزایش داده است. هرچند بخش مهمی از این مهاجرت‌ها درون‌قاره‌ای است، اما تداوم بحران‌های اقتصادی، سیاسی و امنیتی موجب شده بخشی از مهاجران مسیر اروپا را انتخاب کنند. در سال‌های اخیر، این روند به یکی از مهم‌ترین مسائل سیاسی و امنیتی اتحادیه اروپا تبدیل شده و در بسیاری از کشورهای اروپایی، مهاجرت با موضوعاتی همچون امنیت مرزی، هویت فرهنگی، بیکاری و انسجام اجتماعی پیوند خورده است. مفهوم محوری مکتب کپنهاگ امنیتی‌سازی^۱ است. از دیدگاه ویور، مسائل امنیتی ماهیتی صرفاً عینی ندارند، بلکه از طریق فرایندهای گفتمانی و سیاسی

ساخته می‌شوند (Wæver, 1995). بر این اساس، زمانی یک موضوع به مسئله امنیتی تبدیل می‌شود که بازیگران سیاسی آن را به‌عنوان «تهدیدی وجودی» معرفی کرده و مخاطبان نیز این ادعا را بپذیرند. در چنین شرایطی، موضوع موردنظر از حوزه سیاست عادی خارج می‌شود و اجرای اقدامات فوق‌العاده و سیاست‌های استثنایی مشروعیت پیدا می‌کند. بنابراین، امنیتی‌سازی بیش از آنکه به وجود واقعی تهدید وابسته باشد، به نحوه بازنمایی و ادراک آن در گفتمان سیاسی و اجتماعی مربوط است. در این چارچوب باید میان «مهاجرت» و «امنیتی‌سازی مهاجرت» تمایز قائل شد. مهاجرت پدیده‌ای اجتماعی و انسانی است که می‌تواند ناشی از عواملی همچون جنگ، فقر، بیکاری یا تغییرات اقلیمی باشد؛ اما زمانی که بازیگران سیاسی و رسانه‌ای آن را تهدیدی علیه امنیت

^۱.Securitization

مرزها، هویت فرهنگی، بازار کار یا ثبات اجتماعی معرفی کنند، مهاجرت وارد فرایند امنیتی‌سازی می‌شود. بنابراین، تمرکز این پژوهش صرفاً بر اصل مهاجرت نیست، بلکه بر چگونگی تبدیل شدن مهاجرت اقلیمی به مسئله‌ای امنیتی در گفتمان سیاسی اروپا است. به بیان دیگر، پژوهش حاضر بررسی می‌کند که چگونه یک بحران زیست‌محیطی، از طریق فرایندهای سیاسی و گفتمانی، به موضوعی امنیتی در روابط آفریقا و اتحادیه اروپا تبدیل می‌شود. بر اساس نظریه امنیتی‌سازی، دولت‌های اروپایی، نهادهای امنیتی، احزاب راست‌گرا و برخی رسانه‌ها را می‌توان بازیگران امنیتی‌ساز دانست؛ زیرا این بازیگران تلاش می‌کنند مهاجرت را به عنوان تهدیدی علیه امنیت مرزی، هویت فرهنگی و انسجام اجتماعی اروپا بازنمایی کنند (Sadeghi, Kazemi and Cheraghi, 2025). برای نمونه، پس از بحران مهاجرتی سال ۲۰۱۵، بسیاری از دولت‌ها و احزاب راست افراطی در اروپا، مهاجرت را با تهدیداتی همچون تروریسم، جرایم سازمان‌یافته و بحران هویتی پیوند دادند و خواستار تشدید کنترل مرزها شدند. در این میان، امنیت مرزها، نظم اجتماعی و هویت فرهنگی اروپا به عنوان مرجع امنیت معرفی شد و افکار عمومی و نهادهای سیاسی نیز مخاطبان اصلی این فرایند بودند. پذیرش این گفتمان از سوی افکار عمومی، زمینه اجرای سیاست‌های محدودکننده مهاجرتی را فراهم کرد. کنش گفتاری^۱ یکی از عناصر اصلی فرایند امنیتی‌سازی است. در این فرایند، بازیگران سیاسی از طریق سخنرانی‌ها، رسانه‌ها و گفتمان‌های سیاسی، مهاجرت را به عنوان تهدیدی امنیتی بازنمایی می‌کنند (Huysmans, 2006). در سال‌های اخیر، احزاب راست

¹.Speech Act

افراطی در کشورهای اروپایی با
برجسته‌سازی پیامدهای امنیتی مهاجرت،
نقش مهمی در تقویت رویکردهای
امنیت‌محور داشته‌اند. پیامد این فرایند،
مشروعیت‌یافتن سیاست‌هایی نظیر تشدید
کنترل مرزها، محدودسازی پذیرش
مهاجران، افزایش نظارت امنیتی، تقویت
نقش آژانس فرانتکس و برون‌سپاری
مدیریت مهاجرت به کشورهای ثالث، از
جمله لیبی و ترکیه، بوده است. در چارچوب
این پژوهش، مدل تحلیلی نشان می‌دهد که
تغییرات اقلیمی در آفریقا، از طریق افزایش
مهاجرت‌های اجباری، زمینه شکل‌گیری
فرایند امنیتی‌سازی مهاجرت در اروپا را
فراهم می‌کند. در این مدل، تغییرات
اقلیمی متغیر مستقل، مهاجرت اقلیمی
متغیر واسطه و امنیتی‌سازی مهاجرت در
اتحادیه اروپا متغیر وابسته محسوب
می‌شود. امنیتی‌سازی مهاجرت نیز از طریق
شاخص‌هایی همچون تشدید کنترل مرزها،
محدودسازی پذیرش مهاجران، گسترش
گفتمان تهدید، افزایش سیاست‌های
امنیت‌محور و تقویت احزاب راست افراطی
مورد بررسی قرار می‌گیرد. پیامدهای این
فرایند در دو سطح قابل مشاهده است:
نخست، افزایش فشارهای اقتصادی،
اجتماعی و امنیتی در کشورهای مبدأ
آفریقایی و دوم، تحول در سیاست‌های
مهاجرتی و امنیتی اتحادیه اروپا. در مجموع،
مکتب کپنهاگ با تأکید بر ابعاد گفتمانی
امنیت، چارچوب مناسبی برای تبیین پیوند
میان تغییرات اقلیمی، مهاجرت و
پیامدهای سیاسی - امنیتی آن فراهم
می‌کند. این رویکرد نشان می‌دهد که
چگونه یک بحران زیست‌محیطی می‌تواند
از طریق فرایندهای سیاسی و گفتمانی، به
مسئله‌ای امنیتی در سطح منطقه‌ای و
بین‌المللی تبدیل شود. از این‌رو، انتخاب
مکتب کپنهاگ در این پژوهش، امکان
تحلیل منسجم رابطه میان بحران اقلیمی،

مهاجرت و سیاست‌های امنیتی اتحادیه اروپا را فراهم می‌سازد.

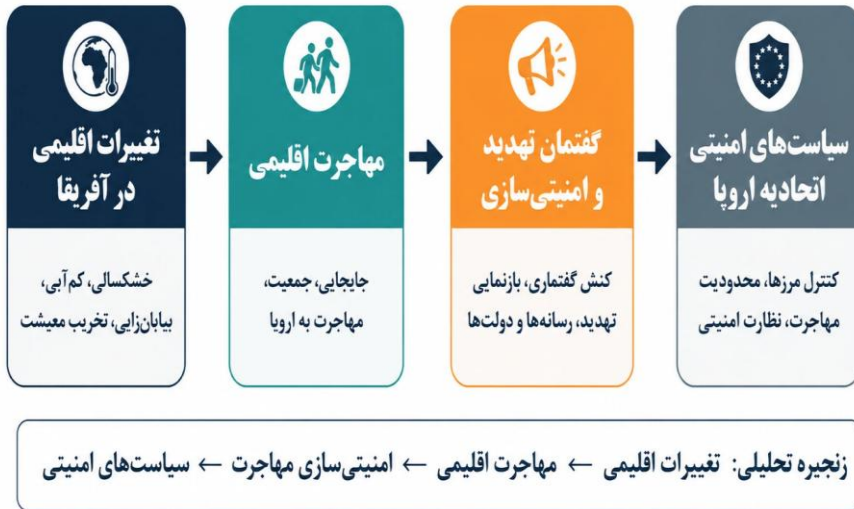
(Halikiopoulou, 2025)

۲.۳.۲. مدل تحلیلی پژوهش

بر اساس چارچوب نظری مکتب کپنهاگ، این پژوهش به بررسی فرایند تبدیل مهاجرت اقلیمی به مسئله‌ای امنیتی در گفتمان سیاسی اروپا می‌پردازد. در این چارچوب، امنیتی‌شدن یک پدیده نه صرفاً به وجود یک تهدید عینی، بلکه به نحوه بازنمایی آن در گفتمان سیاسی و پذیرش این بازنمایی از سوی مخاطبان بستگی دارد. بر این اساس، مدل تحلیلی پژوهش بر پایه رابطه میان تغییرات اقلیمی، مهاجرت و فرایند امنیتی‌سازی در اتحادیه اروپا طراحی شده است. در این مدل، تغییرات اقلیمی در آفریقا به‌عنوان متغیر

مستقل در نظر گرفته می‌شود. پدیده‌هایی نظیر افزایش دما، خشکسالی، بیابان‌زایی، کاهش منابع آب و تخریب زمین‌های کشاورزی، شرایط معیشتی و اقتصادی در بسیاری از کشورهای آفریقایی را با بحران مواجه کرده و زمینه افزایش جابه‌جایی‌های جمعیتی را فراهم ساخته است. پیامد مستقیم این شرایط، افزایش مهاجرت‌های اقلیمی است که در این پژوهش به‌عنوان متغیر واسطه در نظر گرفته می‌شود.

تحلیل تجربی امنیتی‌سازی مهاجرت اقلیمی آفریقا در چارچوب مکتب کپنهاگ نشان می‌دهد که این پدیده در گفتمان سیاسی اروپا به‌تدریج از یک مسئله انسانی و محیط‌زیستی به یک موضوع امنیتی تبدیل شده است.

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش براساس مکتب کپنهاگ

بر اساس نظریه امنیتی‌سازی، زمانی یک امنیت عمدتاً شامل امنیت مرزی، هویت فرهنگی اروپا، انسجام اجتماعی و ثبات سیاسی کشورهای اروپایی است. بسیاری از دولت‌های اروپایی افزایش مهاجرت را عاملی برای فشار بر نظام‌های رفاهی، تضعیف انسجام اجتماعی و حتی افزایش تهدیدات امنیتی معرفی کرده‌اند. یکی از عناصر کلیدی در این فرایند، کنش گفتاری است؛ یعنی استفاده از زبان و گفتمان برای تبدیل یک مسئله عادی به تهدید امنیتی. به کارگیری واژگانی مانند بحران مهاجرت، بر اساس نظریه امنیتی‌سازی، زمانی یک مسئله امنیتی می‌شود که بازیگران سیاسی آن را به عنوان تهدیدی علیه یک مرجع امنیتی بازنمایی کنند. در موضوع مهاجرت اقلیمی آفریقا، دولت‌های اروپایی، نهادهای اتحادیه اروپا، رسانه‌ها و احزاب راست افراطی از مهم‌ترین بازیگران امنیتی‌ساز به شمار می‌روند. این بازیگران تلاش کرده‌اند مهاجرت ناشی از تغییرات اقلیمی را نه صرفاً یک بحران انسانی، بلکه تهدیدی برای امنیت مرزها، نظم اجتماعی و ثبات سیاسی اروپا معرفی کنند. در این چارچوب، مرجع

موج مهاجران و تهدید مرزی^۱ در گفتمان سیاسی و رسانه‌ای، به شکل‌گیری گفتمان تهدید کمک کرده است. پیامد این فرایند در سیاست‌گذاری اتحادیه اروپا نیز قابل مشاهده است. تشدید کنترل مرزها، تقویت آژانس مرزبانی فرانتکس و سخت‌گیرانه‌تر شدن قوانین پناهندگی از جمله نتایج امنیتی‌شدن مهاجرت بوده است. در مجموع، افزایش مهاجرت ناشی از تغییرات اقلیمی در آفریقا به شکل‌گیری گفتمان تهدید در اروپا انجامیده و زمینه اتخاذ سیاست‌های امنیت‌محور را فراهم کرده است. (Boas atall, 2019)

۳. یافته‌ها و نتایج

۳.۱. تغییرات اقلیمی و مهاجرت در

آفریقا: تغییرات اقلیمی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین چالش‌های قرن بیست‌ویکم، پیامدهای عمیق و چندلایه‌ای بر

ساختارهای زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی کشورهای مختلف جهان بر جای گذاشته است. قاره آفریقا با وجود سهم اندک در تولید گازهای گلخانه‌ای جهانی، از آسیب‌پذیرترین مناطق در برابر پیامدهای گرمایش جهانی محسوب می‌شود. ویژگی‌های اقلیمی متنوع، وابستگی بالای اقتصاد بسیاری از کشورهای آفریقایی به کشاورزی باران‌محور، ضعف زیرساخت‌های سازگاری و ظرفیت محدود حکمرانی محیط‌زیستی، این قاره را در معرض تهدیدات فزاینده‌ای قرار داده است که مورد بررسی قرار می‌گیرد. با گذشت زمان، مهاجرت ناشی از تأثیرات آهسته و تدریجی تغییرات اقلیمی می‌تواند به مسئله‌ای بزرگ‌تر تبدیل شود. دمای بالاتر می‌تواند معیشت کشاورزی را تهدید کند، افزایش سطح دریا می‌تواند سیل را شدیدتر کند و بیابان‌زایی می‌تواند درگیری بر سر

^۱ Border Threat

دسترسی به آب را تشدید کند که همه این‌ها می‌توانند منجر به مهاجرت شوند. در حالی که بلایای سریع‌الوقوع معمولاً منجر به جابه‌جایی کوتاه‌مدت می‌شوند، اگر این وقایع به‌طور مکرر تکرار شوند یا خسارات زیادی به بار آورند، مردم ممکن است تصمیم بگیرند که به‌طور دائم نقل مکان کنند یا به مناطق دورتری بروند. اگر تهدیدات اقلیمی توانایی پاسخ‌گویی آسیب‌پذیرترین افراد را کاهش دهد، ممکن است در نهایت کمترین گزینه را برای جابه‌جایی یا سازگاری داشته باشند. بنابراین، چالش اصلی، جابه‌جایی غیرقابل‌پیش‌بینی فزاینده است؛ زیرا تغییرات اقلیمی نابرابری‌ها و ناامنی‌های موجود را در سراسر جهان تقویت می‌کند. جمعیت‌های آواره اغلب چاره‌ای جز زندگی در مکان‌های دورافتاده، در اردوگاه‌های پرجمعیت یا سکونتگاه‌های غیررسمی، با دسترسی محدود به خدمات یا

زیرساخت‌های اولیه ندارند؛ مکان‌هایی که به‌شدت در معرض خطرات اقلیمی مانند سیل، خشکسالی، طوفان و موج گرما قرار دارند و از استانداردهای لازم برای زندگی برخوردار نیستند (United Nations High Commissioner for Refugees, 2023). در سال ۲۰۲۲، خشکسالی، سیل و رویدادهای شدید آب‌وهوایی ۳۲.۶ میلیون نفر را مجبور به آوارگی در داخل کشور کرد. از بین رفتن محصولات کشاورزی به دلیل رویدادهای شدید آب‌وهوایی می‌تواند منجر به خسارات اقتصادی قابل‌توجهی شود، بر امنیت غذایی میلیون‌ها نفر تأثیر بگذارد و مردم را مجبور به مهاجرت کند. در یک پیش‌بینی بسیار مورد استناد، بدترین حالت تخمین بانک جهانی این است که حدود ۲۱۶ میلیون نفر ممکن است تا سال ۲۰۵۰ به دلیل کمبود آب و تهدید معیشت کشاورزی، در

داخل کشور جابه‌جا شوند (Reliefweb, 2024).

۳.۱.۱. افزایش دما و گرم تر شدن دمای این قاره: افزایش دما یکی از بارزترین و مستندترین نمودهای تغییرات اقلیمی در قاره آفریقا است. مطالعات اقلیمی نشان می‌دهد که متوسط دمای سطحی آفریقا طی دهه‌های اخیر با سرعتی بالاتر از میانگین جهانی در حال افزایش است. میانگین دمای سطح زمین در سراسر آفریقا در سال ۲۰۲۴ تقریباً ۰.۸۶ درجه سانتی‌گراد بالاتر از میانگین بلندمدت ۲۰۲۰-۱۹۹۱ بود. شمال آفریقا بالاترین دما را ثبت کرد (۱.۲۸ درجه سانتی‌گراد بالاتر از میانگین ۱۹۹۱-۲۰۲۰) و این زیرمنطقه آفریقا است که سریع‌ترین روند گرمایش را دارد. گرمای شدید در طول سال ۲۰۲۴ بسیاری از بخش‌های این قاره را درنوردید و بر کشاورزی، بهره‌وری نیروی کار و آموزش تأثیر گذاشت. تجزیه و تحلیل

داده‌های تاریخی اقلیمی تأیید می‌کند که سال ۲۰۲۴ احتمالاً گرم‌ترین سال ثبت‌شده برای آفریقا در مقایسه با دوره مرجع ۱۹۹۱-۲۰۲۰ خواهد بود. از سال ۲۰۰۰، ناهنجاری‌های دمایی به‌طور فزاینده‌ای آشکار شده‌اند که نشان‌دهنده روند گرمایش سریع در سراسر قاره است. در سال ۲۰۲۴، منطقه‌ای مانند شمال آفریقا رویدادهای گرمای شدید را ثبت کرده است؛ به‌طوری‌که ناهنجاری‌های دمایی در برخی مناطق از بالای ۲ درجه سانتی‌گراد فراتر رفته و با موج‌های گرمایی مکرر و شدید همراه بوده است. این وضعیت کمبود آب را در بسیاری از مناطق تشدید کرده و شرایط زندگی هزاران نفر از ساکنان را تهدید می‌کند. در آفریقای مرکزی نیز گرمایش نگران‌کننده است و ناهنجاری‌ها از بالای ۱.۵ درجه سانتی‌گراد و گاه در برخی مناطق از بالای ۲ درجه سانتی‌گراد فراتر رفته است. آفریقای جنوبی نیز

ناهنجاری‌هایی بیش از ۱.۵ درجه سانتی‌گراد ثبت کرده که خشکسالی شدید مشاهده شده در این منطقه را تشدید کرده است (WMO, 2025).

یک راهبرد بقا برای جمعیت‌های آسیب‌پذیر مطرح می‌شود. نمونه آن این است که ۲۷ کشور در منطقه گرمسیری آفریقا در سال ۲۰۲۴ با بارندگی‌های شدید و سیل‌آسا مواجه شده‌اند که زمین‌های کشاورزی و منازل مسکونی را تخریب کرده و زمینه آوارگی هزاران نفر را در این قاره پدید آورده است (Carbon Brief, 2026).

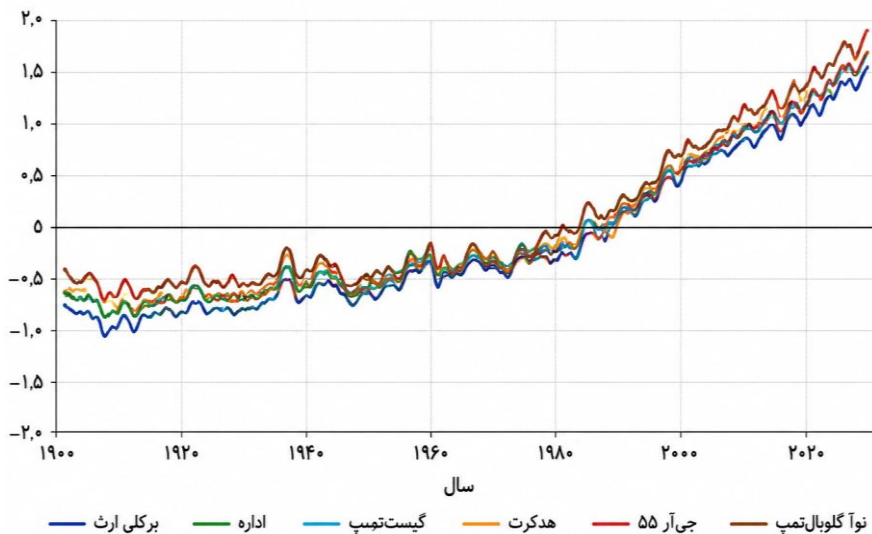
۳.۱.۲. وقوع سیلاب‌ها

سیل به‌عنوان یکی از مخرب‌ترین بلایای طبیعی، در سال‌های اخیر به‌واسطه تشدید تغییرات اقلیمی، رشد جمعیت، گسترش سکونتگاه‌های غیررسمی و ضعف زیرساخت‌های شهری، به یکی از عوامل اصلی جابه‌جایی جمعیت در قاره آفریقا تبدیل شده است. افزایش فراوانی و شدت بارش‌های حدی، طغیان رودخانه‌ها و بالا آمدن سطح آب دریاها، به‌ویژه در مناطق ساحلی و حاشیه رودخانه‌ها، نه‌تنها خسارات گسترده اقتصادی و زیست‌محیطی بر جای می‌گذارد، بلکه امنیت معیشتی میلیون‌ها نفر را نیز تهدید می‌کند. در چنین شرایطی، مهاجرت—چه درون‌مرزی و چه برون‌مرزی—به‌عنوان

در اواخر سال ۲۰۲۵، وقوع سیل در قاره آفریقا بیش از ۴۰۰ هزار نفر را از کشور موزامبیک آواره کرده و با تخریب منازل و مدارس در جنوب این کشور، موجب آوارگی مردم و مهاجرت آنان شده است. تأثیرات ناشی از سیل—مانند مختل شدن معیشت، آسیب به خانه‌ها و کاهش دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی—می‌تواند مجموعه‌ای از خطرات زنجیره‌ای شامل شیوع بیماری‌ها، فروپاشی سیستم‌های حیاتی و جابه‌جایی بیشتر همراه با افزایش

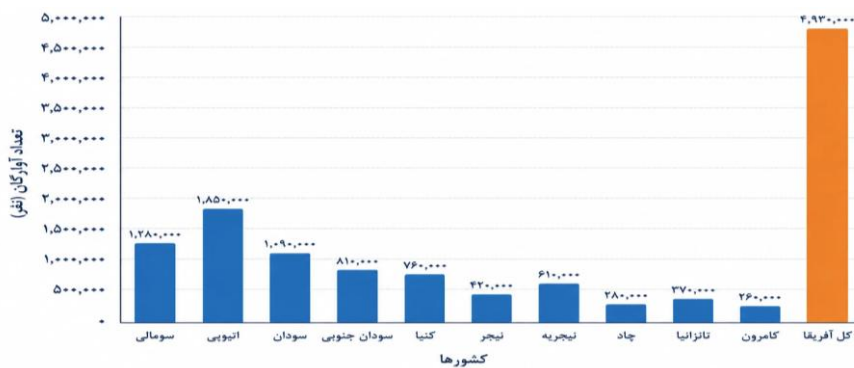
سطح نابرابری را ایجاد کند. این وضعیت،

تاب‌آوری جامعه را کاهش می‌دهد.

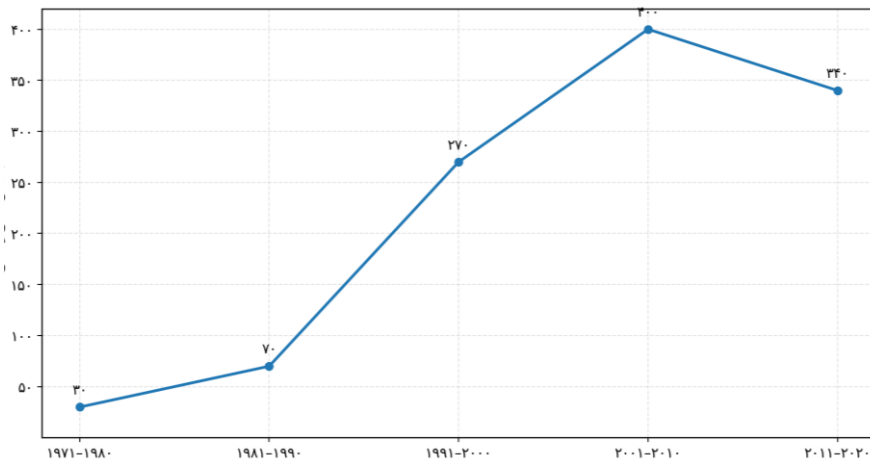
شکل ۲: بیانگر بالا رفتن دما در قاره آفریقا

Source: (World Meteorological Organization, 2025)

Source: (Africa Center for Strategic Studies, 2022)

شکل ۳: نشان دهنده تعداد آوارگان ناشی از سیل در آفریقا در سال ۲۰۲۰

Source: (Africa Center for Strategic Studies, 2022)

شکل ۴: نشان دهنده تعداد سیل های مخرب در آفریقا ۱۹۷۰ - ۲۰۲۰

۳.۱.۳. خشکسالی های مداوم

ذخیره آب ادامه می یابد. این اثرات به ویژه

در مناطق آسیب پذیر مانند ساحل، آفریقای مرکزی و آفریقای جنوبی—که فراوانی و شدت خشکسالی در آن ها در حال افزایش است—تشدید می شود. با وجود مناطق آب و هوایی متنوع این قاره، الگوهای نگران کننده ای از جمله تشدید دوره های خشک، اختلال در چرخه های هیدرولوژیکی، کاهش پوشش گیاهی و پدیده های ال نینو^۲ و لانینا^۳ در حال افزایش

خشکسالی^۱ به عنوان یکی از مهم ترین چالش های زیست محیطی در آفریقا شناخته می شود که به شدت بر دسترسی به آب، بهره وری کشاورزی، خدمات اکوسیستم و ثبات اجتماعی - اقتصادی تأثیر می گذارد. تأثیرات آن معمولاً از یک سلسله مراحل پیروی می کند که با کمبود بارندگی شروع می شود و با کاهش رطوبت خاک، تنش پوشش گیاهی و کاهش کل

¹ Drought

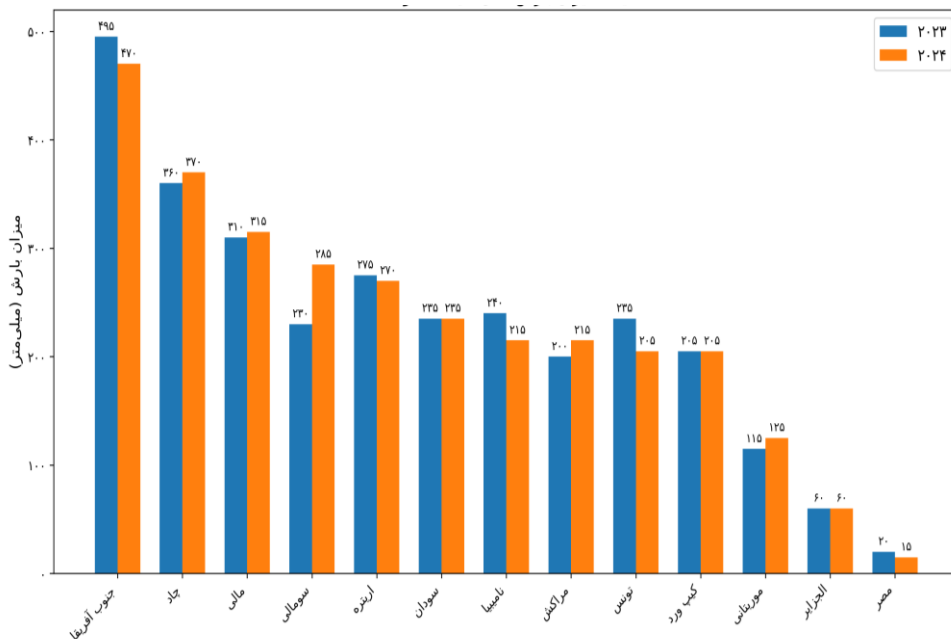
² El Niño

³ La Niña

است (Afamondji and others, 2026). خشکسالی به عنوان یک مسئله حیاتی در کشورهای جنوب صحرای آفریقا، جایی که بیشتر جمعیت به کشاورزی معیشتی دیم و سیستم‌های سنتی مدیریت آب متکی هستند، ظهور می‌کند. شناسایی و کاهش اثرات خشکسالی در مناطق بحرانی بسیار مهم است دامنه جهانی خشکسالی، که بیشتر از هر خطر طبیعی دیگری بر مردم تأثیر می‌گذارد، پیچیدگی و توزیع ناهموار اثرات آن را برجسته می‌کند. این امر مستلزم درک دقیق این پدیده و استراتژی‌های مقابله متنوع به کار گرفته شده توسط جوامع آسیب دیده است تشدید پدیده خشکسالی در سراسر پدیدار می‌شود که منجر به از بین رفتن محصولات کشاورزی، خشک شدن منابع آب، از بین رفتن مراتع، کمبود مواد غذایی و افزایش قیمت مواد غذایی می‌شود. این بررسی همچنین پتانسیل نگران‌کننده برای بدتر شدن شرایط در مناطق خاص را برجسته می‌کند که منجر به پیامدهایی مانند مهاجرت، ناامنی غذایی، سوء تغذیه، فروپاشی خانواده، از بین رفتن محصولات کشاورزی و افزایش شیوع بیماری‌ها، به‌ویژه می‌شود. که این خود عامل مهمی در جا به جایی جمعیت در آفریقا محسوب می‌شود (Lombe, 2024) خشکسالی به‌عنوان مسئله‌ای حیاتی در کشورهای جنوب صحرای آفریقا—جایی که بیشتر جمعیت به کشاورزی معیشتی دیم و سیستم‌های سنتی مدیریت آب متکی هستند—ظهور می‌کند. شناسایی و کاهش اثرات خشکسالی در مناطق بحرانی بسیار مهم است. دامنه جهانی خشکسالی، که بیش از هر خطر طبیعی دیگری بر مردم تأثیر می‌گذارد، پیچیدگی و توزیع ناهموار اثرات آن را برجسته می‌کند. این امر مستلزم درک دقیق این پدیده و استراتژی‌های مقابله متنوع جوامع آسیب‌دیده

است. تشدید پدیده خشکسالی در سراسر قاره، منجر به از بین رفتن محصولات کشاورزی، خشک شدن منابع آب، از بین رفتن مراتع، کمبود مواد غذایی و افزایش قیمت مواد غذایی می‌شود. این وضعیت همچنین پتانسیل نگران‌کننده‌ای برای بدتر شدن شرایط در برخی مناطق دارد، که

پیامدهایی مانند مهاجرت، ناامنی غذایی، سوءتغذیه، فروپاشی خانواده، از بین رفتن محصولات کشاورزی و افزایش شیوع بیماری‌ها را در پی دارد. این عوامل، خود عاملی مهم در جابه‌جایی جمعیت در آفریقا محسوب می‌شوند (Lombe, 2024).

Source: (Trading Economics, 2025)

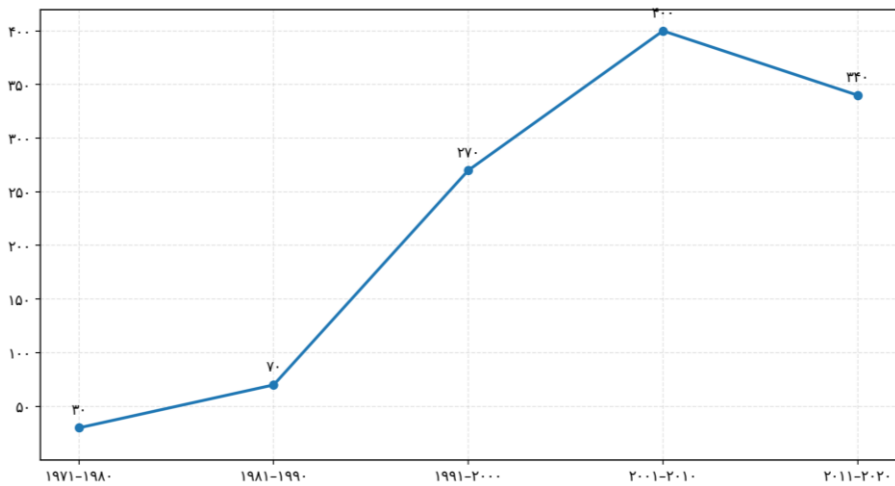
شکل ۵: نشان دهنده میزان بارش در برخی کشورهای آفریقا می باشد.

۴.۱.۳. بالا آمدن سطح آب دریاها در

مناطق ساحلی

افزایش سطح دریا در امتداد سواحل آفریقا اکنون چهار برابر سریع تر از آنچه در دهه ۱۹۹۰ مشاهده می شد، در حال وقوع است و تقریباً ۸۰٪ از کل افزایش سطح دریا مربوط به ذوب شدن یخ های قطب جنوب و گرینلند است. بالاترین نرخ افزایش سطح دریا در مناطق دریای سرخ و گینه کنونی مشاهده شده است. سال ۲۰۲۳ به ویژه شدید بود؛ زمانی که دمای سطح اقیانوس به سطوح بی سابقه ای گرم شد و سطح دریا در تقریباً ۴۰ درصد از اقیانوس اطراف این قاره رکوردهای جدیدی را ثبت کرد. خط ساحلی ۴۰,۰۰۰ کیلومتری آفریقا بیش از ۲۵۰ میلیون نفر را در خود جای داده است که بسیاری از آن ها در مراکز شهری کم ارتفاع مانند اسکندریه، کیپ تاون، دارالسلام، دوالا و لاگوس ساکن هستند.

این شهرها به طور فزاینده ای در معرض سیل های مکرر، فرسایش ساحلی قرار دارند (Nature Communications, 2025). پیش بینی می شود بین سال های ۲۰۲۰ تا ۲۰۳۰، هفت شهر بزرگ ساحلی آفریقا — لاگوس، لوآندا، دارالسلام، اسکندریه، ابیجان، کیپ تاون و کازابلانکا — رشد ۴۰ درصدی (۴۸ میلیون نفر به ۶۹ میلیون نفر) را تجربه کنند؛ در حالی که افزایش کلی پیش بینی شده این قاره ۲۷ درصد (۱.۳۴ میلیارد نفر به ۱.۶۹ میلیارد نفر) خواهد بود. علاوه بر جابجایی جمعیت، افزایش سطح دریاها فشار زیادی بر زیرساخت ها، کشاورزی و دسترسی به آب برای شهروندان آفریقایی وارد خواهد کرد و خطر بی ثباتی سیاسی و امنیتی را به صورت مستقیم و غیر مستقیم افزایش می دهد (Africa Center for Strategic Studies, 2022).

Source:(ReliefWeb.,2022)

شکل ۶: نشان دهنده بالا آمدن سطح آب دریا در آفریقا است

محدودیت ظرفیت‌های سازگاری، در زمره

آسیب‌پذیرترین مناطق جهان در برابر

پیامدهای تغییر اقلیم قرار دارد. روندهایی

نظیر گسترش تدریجی بیابان‌زایی در

منطقه ساحل، کاهش شدید منابع آب در

حوضه‌های حیاتی از جمله دریاچه چاد و

افزایش فراوانی و شدت سیلاب‌های مخرب

در شرق آفریقا، صرفاً پدیده‌هایی

زیست‌محیطی نیستند؛ بلکه به‌عنوان

محرک‌های ساختاری، امنیت انسانی را

تضعیف کرده و نظام‌های معیشتی سنتی،

از جمله الگوهای کوچ‌نشینی، را دچار

۳.۲. مهاجرت خارجی از آفریقا به

اتحادیه اروپا؛ تأثیرات سیاسی امنیتی

در آستانه نیمه دوم قرن بیست‌ویکم،

تغییرات اقلیمی دیگر صرفاً یک پیش‌بینی

دوردست محسوب نمی‌شود، بلکه به‌عنوان

عاملی فزاینده در شکل‌دهی به مخاطرات

ساختاری برای نظام‌های اجتماعی،

اقتصادی و سیاسی جهان ظهور یافته است.

قاره آفریقا، با وجود سهم اندک در انتشار

جهانی گازهای، به دلیل وابستگی گسترده

معیشت جوامع به کشاورزی دیم،

شکندگی زیرساخت‌های اقتصادی و

اختلال کرده‌اند. در نتیجه، این تحولات به شکل‌گیری موج‌های فزاینده‌ای از جابه‌جایی‌های اجباری جمعیت و مهاجرت‌های فرامرزی انجامیده است. (WMO, 2024) در این میان، اروپا به‌عنوان یکی از مقاصد اصلی مهاجرت، برای گروهی از مهاجران جذابیت قابل‌توجهی دارد؛ چه برای افرادی که در جست‌وجوی فرصت‌های اقتصادی بهتر هستند و چه برای کسانی که به دنبال پیوستن به اعضای خانواده یا بهره‌مندی از نظام‌های حمایت از پناهندگان و پناهجویان در چارچوب‌های حقوقی اتحادیه اروپا و نظام بین‌الملل‌اند. با این حال، ورود مهاجران به‌ویژه مهاجران اقتصادی در برخی موارد می‌تواند به افزایش تنش‌های اجتماعی در جوامع میزبان منجر شود. به‌ویژه در شرایطی که اتحادیه اروپا با چالش‌های اقتصادی قابل‌توجهی مانند رشد پایین اقتصادی، فشارهای تورمی و

نرخ‌های بالای بیکاری و کم‌کاری مواجه است. در عین حال، بر اساس ارزیابی‌های کمیسیون اروپا، بخش عمده‌ای از پناهندگان و آوارگان ناشی از بحران‌های آفریقا و آسیا، به جای حرکت به سوی اروپا، در کشورهای همسایه یا مناطق نزدیک به محل بحران اسکان می‌یابند. این واقعیت نشان می‌دهد که مسئله مهاجرت ناشی از تغییرات اقلیمی و بی‌ثباتی‌های مرتبط با آن، بیش از آنکه صرفاً چالشی برای اروپا باشد، مسئله‌ای منطقه‌ای و جهانی با پیامدهای پیچیده انسانی، اقتصادی و امنیتی است (Muenz, Yaryyeva, 2025).

داده‌های جدول (۱) نشان می‌دهد که چگونه مهاجرت در گفتمان سیاسی و رسانه‌ای اروپا به تدریج با مفاهیم تهدید امنیتی، فرهنگی و اقتصادی پیوند خورده است. این بازنمایی گفتمانی سبب می‌شود مهاجرت نه صرفاً یک مسئله انسانی یا مدیریتی، بلکه یک چالش امنیتی تلقی

شود. در چارچوب نظری مکتب کپنهاگ، چنین فرایندی نشان‌دهنده فعال شدن «کنش گفتاری امنیتی‌ساز» است؛ جایی که بازیگران سیاسی با برجسته‌سازی تهدیدات احتمالی مهاجرت، آن را به عنوان خطری برای مرجع امنیت معرفی می‌کنند.

در صورت پذیرش این روایت توسط افکار عمومی، زمینه برای اجرای سیاست‌های سخت‌گیرانه‌تر مهاجرتی و کنترل‌های مرزی فراهم می‌شود (Mugadam, Sidibe:2023).

مؤلفه گفتامانی	مضمون گفتامان	پیامد سیاستی
امنیت مرزی 	مهاجرت‌های اقلیمی به عنوان عامل افزایش ورود غیرقانونی، عبور از مرزهای خارجی اتحادیه اروپا و فشار بر ظرفیت کنترل مرزی تلقی می‌شود.	تقویت کنترل و نظارت بر مرزهای خارجی، توسعه فناوری‌های پایش مرزی، و همکاری با کشورهای مبدأ و ترانزیت برای مدیریت جریان‌های مهاجرتی.
هویت فرهنگی 	مهاجرت‌های اقلیمی می‌تواند به تغییر بافت فرهنگی، تضعیف هویت ملی و افزایش تنش‌های اجتماعی و فرهنگی در جوامع اروپایی منجر شود.	تقویت سیاست‌های ادغام فرهنگی، ترویج انسجام اجتماعی، و حفظ ارزش‌های فرهنگی مشترک اروپایی در کنار احترام به تنوع فرهنگی.
فشار اقتصادی 	افزایش مهاجران اقلیمی موجب فشار بر بازار کار، خدمات عمومی، نظام رفاه اجتماعی و منابع مالی دولت‌های اروپایی می‌شود.	برنامه ریزی برای مدیریت منابع، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و خدمات عمومی، و تدوین سیاست‌های اقتصادی برای کاهش فشارهای مالی و اجتماعی.
بی‌ثباتی سیاسی 	مهاجرت‌های گسترده ناشی از تغییرات اقلیمی می‌تواند موجب افزایش قطبی‌سازی سیاسی، رشد اجزای افراطی و کاهش اعتماد عمومی به دولت‌ها شود.	تقویت حکمرانی خوب، شفافیت در سیاست‌گذاری، ارتباط مؤثر با افکار عمومی و همکاری بین دولت‌ها برای پیشگیری از بی‌ثباتی سیاسی

جدول ۱: مهاجرت‌های اقلیمی و تهدیدات امنیتی برای اروپا

جدول (۲) نشان می‌دهد که افزایش فشارهای اقلیمی در کشورهای مبدأ، با رشد جریان‌های مهاجرتی به اروپا هم‌زمان بوده است. بنابراین، مهاجرت در اینجا صرفاً یک جابه‌جایی جمعیتی نیست، بلکه پیامد مستقیم آسیب‌پذیری اقلیمی و اقتصادی

است. در چارچوب مکتب کپنهاگ، این نظم اجتماعی، کنترل مرزها و ثبات وضعیت می تواند زمینه ساز امنیتی سازی مهاجرت شود؛ زیرا بازیگران سیاسی ممکن است این جریان را به عنوان تهدیدی برای

نظم اجتماعی، کنترل مرزها و ثبات سیاسی بازنمایی کنند که در ادامه ابعاد این تهدیدات مورد بررسی قرار می گیرد.

فشارهای اقلیمی	مناطق مبدأ	تعداد تقریبی مهاجران	سال
خشکسالی شدید و کاهش بارندگی	منطقه ساحل	۳۸۰'۰۰۰ نفر	۱۳۹۴
تخریب اراضی و کمبود آب	شاخ آفریقا	۶۵۰'۰۰۰ نفر	۱۳۹۷
کاهش منابع آبی و ناامنی غذایی	درباره چاد	۹۸۰'۰۰۰ نفر	۱۴۰۰
تشدید بحران اقلیمی و کاهش امنیت غذایی	مناطق مختلف آفریقا	۱'۴۵۰'۰۰۰ نفر	۱۴۰۳

Source:(Williams,,2024, Flight and Migration Competence Center, 2023).

جدول ۲: تغییرات اقلیمی در آفریقا و مهاجرت به اروپا

۳.۲.۱. تقویت شبکه های مافیایی و قاجاق در مرزهای اتحادیه اروپا

از منظر مکتب کپنهاگ، مهاجرت های غیرقانونی و گسترش شبکه های قاجاق انسان در مرزهای اتحادیه اروپا صرفاً یک مسئله جنایی یا انتظامی نیست، بلکه در فرایند «امنیتی سازی» به عنوان تهدیدی علیه امنیت اجتماعی، سیاسی و حتی اقتصادی اروپا بازنمایی می شود. مکتب کپنهاگ، به ویژه در آثار باری بوزان و اولی ویور، امنیت را مفهومی برساخته و وابسته به ادراک تهدید می داند؛ یعنی یک پدیده زمانی به مسئله امنیتی تبدیل می شود که بازیگران سیاسی و نهادهای رسمی آن را

به عنوان تهدیدی وجودی برای بقا و ثبات جامعه معرفی کنند و افکار عمومی نیز این تلقی را بپذیرد. در این چارچوب، تشدید مهاجرت های پرخطر از آفریقا، به ویژه از مسیرهای مدیریتانه مرکزی و غربی، به دلیل پیوند گسترده با شبکه های سازمان یافته قاچاق انسان، در گفتمان امنیتی اتحادیه اروپا به عنوان تهدیدی فراتر از یک بحران انسانی مطرح شده است. این شبکه ها که غالباً ساختاری شبه مافیایی دارند، زنجیره های پیچیده ای را از کشورهای مبدأ نظیر نیجریه، اریتره و سودان تا کشورهای گذار مانند لیبی و تونس و در نهایت مقصدهای اروپایی سازمان دهی می کنند. ضعف نظارت دولتی در برخی مناطق آفریقایی و بی ثباتی سیاسی در کشورهای ترانزیتی، زمینه گسترش اقتصاد غیرقانونی و تقویت این شبکه ها را فراهم کرده است. بر اساس رویکرد مکتب کپنهاگ، زمانی که مهاجرت با جرایم سازمان یافته، قاچاق مواد مخدر، پول شویی و حتی تأمین مالی گروه های تروریستی پیوند می خورد، موضوع از سطح یک مسئله اجتماعی به سطح تهدید امنیتی ارتقا می یابد. در چنین شرایطی، اتحادیه اروپا با استفاده از فرایند امنیتی سازی، کنترل مرزها، تقویت نظارت های امنیتی، افزایش اختیارات پلیسی و همکاری های اطلاعاتی فرامرزی را توجیه می کند. در واقع، مهاجرت غیرقانونی در این گفتمان، نه فقط جابه جایی جمعیت، بلکه بستری برای نفوذ شبکه های فراملی و جرایم سازمان یافته به ساختارهای اقتصادی و امنیتی اروپا تلقی می شود. شبکه های قاچاق انسان در این مسیرها خدمات گسترده ای از جمله حمل و نقل غیرقانونی، تهیه اسناد جعلی، اسکان موقت، رشوه به مأموران مرزی و هدایت مخفیانه مهاجران از مرزها را سازمان دهی می کنند. برآوردها نشان می دهد که قاچاق انسان در امتداد مسیر

Initiative Against Transnational (Organized Crime, 2024)

شکل ۷ نشان می‌دهد که چگونه تغییرات اقلیمی در کشورهای آفریقایی می‌تواند به صورت غیرمستقیم به امنیتی‌سازی مهاجرت در اروپا منجر شود. در مرحله نخست، پیامدهای اقلیمی نظیر خشکسالی‌های مکرر، بیابان‌زایی، کاهش منابع آب و افت تولیدات کشاورزی فشارهای معیشتی و اقتصادی قابل‌توجهی بر جوامع محلی وارد می‌کند. این شرایط به افزایش جابه‌جایی‌های جمعیتی و شکل‌گیری موج‌های مهاجرتی از مناطق آسیب‌پذیر آفریقا به سمت اروپا منجر می‌شود. در مرحله بعد، محدود بودن مسیرهای قانونی مهاجرت و تشدید سیاست‌های کنترل مرزی در اتحادیه اروپا موجب می‌شود بخش قابل‌توجهی از مهاجران برای عبور از مرزها به شبکه‌های غیرقانونی قاچاق انسان وابسته شوند. این

ترانس‌صحرا، به‌ویژه در لیبی، سالانه صدها میلیون دلار گردش مالی ایجاد می‌کند (Williams, 2019). چنین منابع مالی عظیمی نه تنها موجب تقویت ساختارهای مافیایی می‌شود، بلکه گروه‌های خشونت‌محور و بازیگران غیردولتی را نیز برای کنترل مسیرهای قاچاق و مناطق مرزی جذب می‌کند. از منظر امنیتی، این وضعیت می‌تواند به تضعیف اقتدار دولت‌ها، گسترش فساد و افزایش ناامنی در کشورهای مبدأ، گذار و مقصد منجر شود. افزون بر این، مکتب کپنهاگ بر «امنیت اجتماعی» نیز تأکید دارد؛ یعنی حفاظت از هویت، انسجام فرهنگی و ثبات اجتماعی جوامع. در این راستا، برخی جریان‌های سیاسی اروپایی، مهاجرت گسترده و فعالیت باندهای فراملی را تهدیدی علیه انسجام اجتماعی و هویت اروپایی معرفی می‌کنند. (Global

وضعیت زمینه گسترش فعالیت شبکه‌های قاچاق و جرایم سازمان‌یافته در مسیرهای مهاجرتی، به‌ویژه در مسیرهای مدیترانه‌ای، را فراهم می‌کند. این روند زمانی به امنیتی‌سازی تبدیل می‌شود که بازیگران سیاسی و امنیتی در اروپا، از طریق کنش‌های گفتاری، مهاجرت را به‌عنوان تهدیدی وجودی برای امنیت مرزی، نظم اجتماعی یا ثبات سیاسی معرفی کنند. چنین بازنمایی‌ای امکان اتخاذ اقدامات فوق‌العاده‌ای مانند تشدید کنترل مرزها، نظامی‌سازی مدیریت مهاجرت و محدودسازی سیاست‌های پناهندگی را فراهم می‌سازد (Europol, 2021).

بنابراین، شکل حاضر نشان می‌دهد که چگونه تعامل میان فشارهای اقلیمی، پویایی‌های مهاجرتی و گفتمان‌های امنیتی می‌تواند یک مسئله زیست‌محیطی و انسانی را به مسئله‌ای امنیتی در سیاست‌های اتحادیه اروپا تبدیل کند. نمونه‌هایی همچون گسترش شبکه‌های قاچاق مواد مخدر از بنادر طنجه و کازابلانکا در مراکش به سمت اسپانیا، ایتالیا و کشورهای حوزه بالکان، نشان‌دهنده پیوند روزافزون میان مهاجرت غیرقانونی، اقتصاد زیرزمینی و جرایم سازمان‌یافته فراملی است (Bouzemouri, 2024). در نتیجه، از دیدگاه مکتب کپنهاگ، این تحولات نه تنها تهدیدی برای کنترل مرزها به شمار می‌آید، بلکه چالشی اساسی برای ساختارهای سیاسی، امنیتی و اجتماعی اتحادیه اروپا محسوب می‌شود؛ چالشی که در صورت تداوم و نبود راهبردهای هماهنگ، می‌تواند به تعمیق فرایند امنیتی‌سازی مهاجرت و تقویت رویکردهای سخت‌گیرانه امنیتی در اروپا منجر شود.

شکل ۷: مهاجرت اقلیمی آفریقا با فرآیند امنیتی‌سازی در اتحادیه اروپا گسترش شبکه های قاچاق و مافیا

۳.۲.۲. مشکلات کنترل مرزی و ساز و گفتمان امنیتی، اتخاذ اقدامات استثنایی و

فراتر از رویه‌های عادی سیاست‌گذاری برای کار مهاجرتی

مسئله کنترل مرزها و سازوکارهای مدیریت مهاجرت در اتحادیه اروپا را می‌توان در قالب فرایند «امنیتی‌سازی مهاجرت» تحلیل کرد. بر اساس این رویکرد، موضوعاتی که ذاتاً ماهیتی اجتماعی، اقتصادی یا انسانی دارند، زمانی به حوزه امنیت منتقل می‌شوند که بازیگران سیاسی و نهادهای تصمیم‌گیر آن‌ها را به‌عنوان «تهدیدی وجودی» برای نظم سیاسی، ثبات اجتماعی یا هویت جمعی معرفی کنند. در چنین شرایطی، با شکل‌گیری این مدیریت آن مسئله مشروعیت می‌یابد. از زمان شکل‌گیری منطقه شنگن، کنترل مرزهای خارجی اتحادیه اروپا و مدیریت ورود اتباع کشورهای ثالث به یکی از محورهای اصلی سیاست‌گذاری در اروپا تبدیل شده است. اهمیت این مسئله به‌ویژه پس از بحران مهاجرت سال ۲۰۱۵ افزایش یافت؛ بحرانی که طی آن بیش از یک میلیون پناهجو وارد اروپا شدند و نگرانی‌های گسترده‌ای درباره ظرفیت ادغام اجتماعی، فشار بر نظام‌های رفاهی و

همچنین پیامدهای امنیتی مهاجرت ایجاد شد. (Idemudia , Boehnke, 2020) در نتیجه، در گفتمان سیاسی و امنیتی اروپا، مهاجرت—به‌ویژه از مناطق آفریقا و خاورمیانه به‌تدریج به‌عنوان تهدیدی بالقوه برای امنیت و ثبات اجتماعی بازنمایی شد و این امر زمینه را برای اتخاذ سیاست‌های محدودکننده‌تر مهاجرتی و تقویت کنترل مرزهای خارجی اتحادیه فراهم کرد. یکی از مهم‌ترین نمودهای این روند، سیاست برون‌سپاری یا خارجی‌سازی کنترل مهاجرت است. در این چارچوب، اتحادیه اروپا تلاش کرده است با انتقال بخشی از مسئولیت مدیریت جریان‌های مهاجرتی به کشورهای مبدأ و ترانزیت در آفریقا و خاورمیانه، از رسیدن مهاجران به مرزهای خود جلوگیری کند. این سیاست شامل همکاری‌های امنیتی با کشورهای ترانزیتی، ایجاد سازوکارهای بازپذیری برای بازگرداندن مهاجران فاقد مجوز اقامت، و همچنین ارائه حمایت‌های مالی و فنی به دولت‌های مبدأ و گذار برای تقویت ظرفیت‌های کنترل مرزی آن‌ها است. در همین راستا، توافق اتحادیه اروپا با ترکیه در سال ۲۰۱۶ توانست به‌طور موقت از شدت ورود پناهندگان به یونان بکاهد؛ هرچند این امر در عمل به تغییر مسیرهای مهاجرتی و انتقال بخشی از جریان‌ها به مسیرهای مدیترانه مرکزی و سپس مدیترانه غربی به‌ویژه به سمت ایتالیا و اسپانیا منجر شد. بر اساس آمارهای موجود، در سال ۲۰۱۹ حدود ۱۲۳'۶۰۰ مهاجر و پناهنده از مسیرهای دریایی وارد اتحادیه اروپا شدند؛ رقمی که در مقایسه با اوج بحران در سال ۲۰۱۵ کاهش قابل توجهی را نشان می‌دهد. با این حال، محدود بودن مسیرهای قانونی مهاجرت و دشواری دسترسی به نظام‌های رسمی پناهندگی برای بسیاری از اتباع کشورهای آفریقایی سبب شده است که بخشی از متقاضیان به

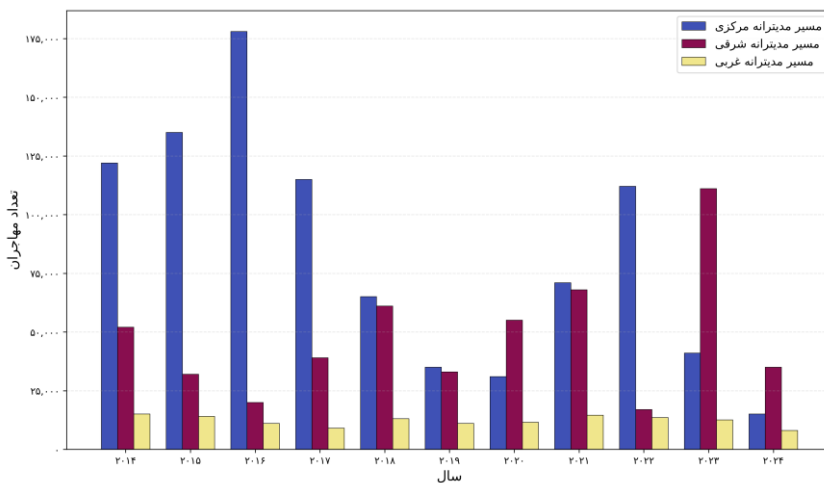
مسیرهای غیرقانونی و پرخطر روی آورند. این مسیرها اغلب با مخاطرات جدی، از جمله اخاذی، آدم‌ربایی، خشونت، شکنجه و حتی مرگ در صحرای بزرگ آفریقا یا دریای مدیترانه همراه هستند. از این رو، سیاست‌های محدودکننده مهاجرتی در بسیاری از کشورهای مبدأ و ترانزیت به‌عنوان رویکردهایی ناعادلانه و ناپایدار تلقی می‌شوند. (Niemann , Zaun , 2023)

الگوهای مشاهده شده در شکل ۸ نشان می‌دهد که مسیر مرکزی مدیترانه مهم‌ترین مسیر ورود مهاجران به اروپا بوده، مسیر شرقی بیشترین حساسیت نسبت به تحولات محیطی و سیاسی را دارد، و مسیر غربی از ثبات نسبی بیشتری برخوردار است. از منظر پژوهشی، این داده‌ها بر ضرورت نگاه چندسطحی به مهاجرت دریایی—ترکیبی از عوامل امنیتی، ساختاری، اقتصادی و شبکه‌ای—تأکید

می‌کنند و می‌توانند به‌عنوان پایه‌ای تجربی برای تحلیل سیاست‌های مدیریت مهاجرت در سطح اتحادیه اروپا به‌کار گرفته شوند. از منظر امنیتی، چالش مهم دیگری که اتحادیه اروپا با آن مواجه است، اختلاف نظر میان کشورهای عضو درباره نحوه تقسیم مسئولیت در مدیریت مهاجرت است. کشورهای واقع در مرزهای خارجی اتحادیه—از جمله ایتالیا، یونان، اسپانیا، مالت و در سال‌های اخیر کرواسی و قبرس بر این باورند که بار اصلی ثبت ورود، اسکان اولیه و رسیدگی در رابطه با درخواست‌های پناهندگی بر دوش آن‌ها قرار دارد. (Ahimbisibwe,Nkikoc,2024) این وضعیت به‌ویژه در چارچوب نظام دوبلین، که مسئولیت بررسی درخواست پناهندگی را بر عهده نخستین کشور ورود می‌گذارد، نارضایتی این کشورها را تشدید کرده است. از دید این دولت‌ها، نبود سازوکاری کارآمد برای توزیع عادلانه پناهجویان میان

کشورهای عضو، فشارهای سیاسی، کشورهای عضو، فشارهای سیاسی، اجتماعی و امنیتی قابل توجهی بر مرزهای بیرونی اتحادیه وارد می‌کند. در چنین شرایطی، برخی از این کشورها برای مدیریت جریان‌های مهاجرتی و حفاظت از مرزهای خود به اقدامات سخت‌گیرانه‌تر امنیتی—از جمله افزایش نظارت‌های مرزی، استقرار نیروهای نظامی و تقویت زیرساخت‌های کنترلی—متوسل شده‌اند.

نمونه‌ای از این وضعیت در ماه‌های اخیر با شکل‌گیری مسیر مهاجرتی لیبی-کرت مشاهده شده است؛ مسیری که به یکی از نقاط ورود جدید به یونان تبدیل شده و در عین حال تنش‌هایی را در روابط میان اتحادیه اروپا و مقامات لیبی ایجاد کرده است (Mixed Migration Centre, 2025).

Source: (Africa Center for Strategic Studies, 2025:5)

شکل ۸: تعداد مهاجران از آفریقا در مسیرهای عبوری از مدیترانه به سمت اروپا ۲۰۲۴-۲۰۱۰

۲۰۱۰

شکل ۹ نشان می‌دهد که مسیرهای مهاجرتی عمدتاً به سوی سه نقطه حساس مرزی اتحادیه اروپا-یونان، ایتالیا و اسپانیا-متمرکز شده‌اند. این تمرکز فضایی، خود زمینه‌ای برای نمایش‌پذیری بالا و در نتیجه امنیتی‌سازی آسان‌تر جریان‌های مهاجرتی توسط رسانه‌ها و سیاست‌مداران فراهم می‌کند. در چارچوب نظری امنیتی‌سازی، هرچه یک پدیده عینی‌تر، قابل رؤیت‌تر و مکان‌مندتر باشد، احتمال بازنمایی آن به عنوان «مسئله امنیتی» بیشتر می‌شود. مسیر مرکزی؛ مسیر لیبی تونس-ایتالیا به دلیل عبور از فضاهاى سیاسى و امنیتی شکننده، به‌طور تاریخی مستعد بازنمایی در قالب مسیر پرخطر بوده است. (Pacciardi, 2024) این گفتمان معمولاً دو پیامد سیاستی به دنبال دارد: تقویت سطح همکاری‌های امنیتی با کشورهای ترانزیت، و مشروعیت‌بخشی به اقدامات استثنایی مانند گشت‌های دریایی گسترده و محدودیت‌های سخت‌گیرانه‌تر در ورود و پذیرش. مسیر شرقی؛ مسیر ترکیه-یونان اغلب با موج‌های ناگهانی و فصلی ورود شناخته می‌شود. چنین جهش‌هایی در منطق امنیتی‌سازی به عنوان گسست‌های غیرقابل پیش‌بینی و تهدیدکننده نظم تفسیر می‌شوند. در نتیجه، سیاست‌گذاران قادر می‌شوند: جریان‌های مهاجرتی را به تحولات امنیتی منطقه پیوند بزنند، و اتخاذ اقدامات اضطراری و موقتی را توجیه‌پذیر سازند. مسیر غربی؛ مسیر مراکش-اسپانیا، هرچند از نظر حجم کمتر از دو مسیر دیگر است، اما افزایش‌های تجمعی آن و ارتباطش با شکل‌هایی از قاچاق و جرائم مرزی، به تدریج موجب امنیتی‌سازی این مسیر شده است. در سطح گفتمانی، واژگانی مانند فشار مستمر، جریان رو به افزایش یا مسیر تحت فشار در شکل‌گیری این خوانش نقش کلیدی داشته‌اند.

(Villa, 2025) مهاجرت به اروپا از سطح یک مسئله صرفاً مدیریتی یا انسانی فراتر رفته و در بسیاری از گفتمان‌های سیاسی و سیاست‌گذاری به‌عنوان یک مسئله امنیتی بازتعریف شده است. این روند امنیتی‌سازی نه‌تنها به تشدید کنترل مرزها و اتخاذ سیاست‌های بازدارنده انجامیده، بلکه اختلافات داخلی میان کشورهای عضو اتحادیه اروپا درباره نحوه مدیریت و توزیع مسئولیت مهاجرت را نیز عمیق‌تر کرده است؛ مسئله‌ای که می‌تواند در بلندمدت بر انسجام سیاسی و کارآمدی سازوکارهای مشترک اتحادیه تأثیر بگذارد. مطالعات امنیتی بر این پیش‌فرض استوار است که امنیت صرفاً یک واقعیت عینی نیست، بلکه محصول فرآیندی گفتمانی به نام «امنیتی‌سازی» است. در این رویکرد، نخبگان سیاسی و نهادهای حاکمیتی از طریق کنش‌های گفتاری، پدیده‌هایی را به‌عنوان «تهدیدی وجودی» علیه بقا، ثبات یا هویت جمعی بازنمایی می‌کنند. هنگامی که این بازنمایی از سوی مخاطبان پذیرفته شود، امکان اتخاذ اقدامات استثنایی و خروج از چارچوب‌های سیاست عادی فراهم می‌شود. بر همین اساس، مدیریت مهاجرت در اتحادیه اروپا را نمی‌توان صرفاً در قالب سیاست‌گذاری اداری تفسیر کرد. به‌ویژه پس از بحران مهاجرتی سال ۲۰۱۵، مهاجرت‌خصوصاً در قالب‌های گسترده و غیرقانونی به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان تهدیدی بالقوه برای انسجام اجتماعی، ثبات سیاسی، هویت فرهنگی و امنیت مرزی اتحادیه تلقی شده است. در نتیجه، مهاجرت از حوزه سیاست عادی به حوزه سیاست امنیتی منتقل شده و این امر مشروعیت سیاست‌های محدودکننده و استثنایی را تقویت کرده است (Ojochenemi at all, 2024). یکی از نگرانی‌های راهبردی اصلی اروپا، دشواری در شکل‌دهی به یک رژیم منسجم برای

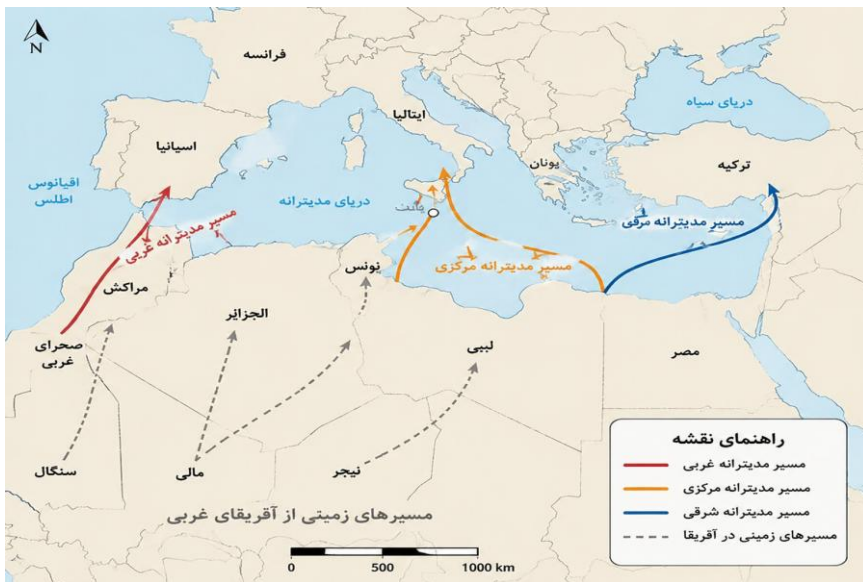
حکمرانی مهاجرت است. افزایش ورود مهاجران از مسیرهای آفریقایی و خاورمیانه‌ای پس از سال ۲۰۱۵ نشان داد که سازوکارهای موجود در حوزه ثبت، پذیرش، اسکان، توزیع مسئولیت و بازگشت افراد فاقد شرایط اقامت کارآمدی لازم را ندارند. این وضعیت ضمن وارد کردن فشار نامتوازن بر کشورهای مرزی، شکاف‌های درون‌اتحادیه‌ای را در موضوعاتی مانند تقسیم مسئولیت و مدیریت مرزهای بیرونی تشدید کرده است (Belhaj, 2024).

داده‌های تجربی مربوط به صدور نخستین مجوزهای اقامت برای شهروندان آفریقایی در اتحادیه اروپا، تصویری پیچیده اما روشنگر از پویایی‌های سیاست مهاجرتی این اتحادیه ارائه می‌دهد. همان‌گونه که در شکل ۱۲ نشان داده شده است، تعداد شهروندان آفریقایی که برای نخستین بار مجوز اقامت در اروپا دریافت کرده‌اند، طی یک دهه با افزایش چشمگیر همراه بوده

است. این رقم از کمتر از ۳۳۰ هزار نفر در سال ۲۰۱۲ به حدود ۴۶۵ هزار نفر در سال ۲۰۱۹ رسید و پس از آن نیز روند صعودی خود را حفظ کرد؛ به‌گونه‌ای که در سال ۲۰۲۳ به حدود ۶۸۰ هزار نفر افزایش یافت و در سال ۲۰۲۴ در سطحی نزدیک به ۶۷۰ هزار نفر تثبیت شد.

این تحولات بیانگر آن است که مهاجرت قانونی شهروندان آفریقایی به اتحادیه اروپا طی یک دهه تقریباً دو برابر شده است. این روند افزایشی در شرایطی رخ داده است که در سطح گفتمان رسمی و رسانه‌ای اروپا، تأکید مستمری بر کنترل مرزها، بازدارندگی و محدودسازی مهاجرت—به‌ویژه مهاجرت غیرقانونی وجود داشته است. این ناهمخوانی میان گفتمان امنیتی‌سازی و واقعیت افزایش مهاجرت قانونی را می‌توان در پرتو تحلیل‌هایی اقتصادی تبیین کرد. نیازهای ساختاری اقتصادهای اروپایی، از جمله پیری

جمعیت، کاهش نرخ باروری و کمبود نیروی کار در بخش‌هایی همچون کشاورزی، ساخت‌وساز، مراقبت‌های بهداشتی و مراقبت از سالمندان، مهاجرت کاری را از یک گزینه سیاستی به یک ضرورت اقتصادی تبدیل کرده است بر این اساس، بسیاری از دولت‌های اروپایی در حالی که در سطح گفتمان عمومی مواضعی سخت‌گیرانه نسبت به مهاجرت غیرقانونی اتخاذ می‌کنند، به‌طور هم‌زمان کانال‌های قانونی مهاجرت را برای پاسخ‌گویی به نیازهای بازار کار گسترش داده‌اند.

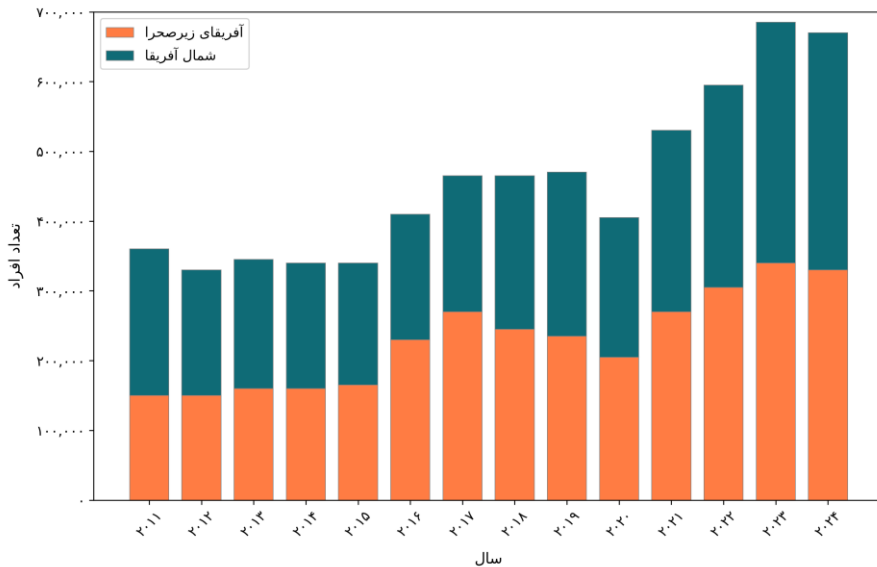
(Source: International Organization for Migration, 2024)

شکل ۹: مسیرهای ورود مهاجران از آفریقا به اروپا

ایتالیا نمونه‌ای بارز از این وضعیت است؛ کشوری که علی‌رغم گفتمان سیاسی محدودکننده، سهمیه‌های مهاجرت کاری را به‌طور قابل‌توجهی افزایش داده و آن‌ها را به توافق‌های دوجانبه با کشورهای مبدأ پیوند زده است. در مقابل، اسپانیا رویکردی

آشکارتر اتخاذ کرده و از طریق سیاست‌های قانونی‌سازی مهاجران فاقد مدرک، در پی ادغام آنان در بازار کار رسمی، افزایش درآمدهای مالیاتی و کاهش اندازه اقتصاد غیررسمی بوده است. با این حال، همان‌گونه که نشان می‌دهند، گسترش مسیرهای قانونی مهاجرت لزوماً به معنای لیبرال‌تر شدن کلی رژیم‌های مهاجرتی نیست. در بسیاری از موارد، سیاست‌های مهاجرتی به‌مثابه نوعی «فیلتر اقتصادی» عمل می‌کنند؛ به‌گونه‌ای که کشورهای اروپایی به‌طور فزاینده‌ای پذیرای مهاجران ماهر و نیروی کار موردنیاز بازار هستند، در حالی که در قبال پناهجویان و مهاجران کم‌مهارت، رویکردهای سخت‌گیرانه‌تر و محدودکننده‌تری اتخاذ می‌شود. افزون بر این، در سال‌های اخیر در بسیاری از کشورها، قوانین مربوط به الحاق خانواده محدودتر شده است؛ روندی که می‌تواند مهاجران را بیش از پیش نه به‌عنوان اعضای پایدار جامعه، بلکه به‌مثابه نیروی کاری موقت و جایگزین‌پذیر تعریف کند (Holmqvist, Jutvik, 2025).

وضعیت دوگانه را می‌توان به‌عنوان همزیستی و تنش میان دو منطق متمایز تحلیل کرد. از یک‌سو، منطق امنیتی‌سازی قرار دارد که مهاجرت را تهدیدی بالقوه علیه امنیت سیاسی، اجتماعی و مرزی بازنمایی کرده و اتخاذ سیاست‌های استثنایی و محدودکننده را مشروعیت می‌بخشد؛ و از سوی دیگر، منطق کارکردی-اقتصادی که مهاجرت را پاسخی ضروری به بحران‌های ساختاری نیروی کار و تحولات جمعیتی در اروپا می‌داند. تعامل و تعارض میان این دو منطق، هسته اصلی نگرانی‌های استراتژیک اتحادیه اروپا در مدیریت مهاجرت را شکل می‌دهد و آینده سیاست مهاجرتی این اتحادیه را در تعلیق میان الزامات امنیتی و ضرورت‌های اقتصادی و جمعیتی قرار می‌دهد.

Source: (Eurostat, 2025)

شکل ۱۰: اولین مجوزهای اقامت در اتحادیه اروپا برای شهروندان کشورهای آفریقایی
۳.۲.۳. مهاجرت امنیتی شدن فضای
 به عنوان تهدید، آن را از حوزه سیاست

داخلی اروپا

عادی خارج کرده و امکان اتخاذ اقدامات
 فوق العاده و اضطراری را فراهم می کنند در
 دهه های اخیر، مهاجرت در اروپا به تدریج
 در چنین چارچوبی بازتعریف شده و از یک
 مسئله اجتماعی و اقتصادی به موضوعی
 مرتبط با امنیت تبدیل شده است
 (Huysmans, 2006). در اتحادیه اروپا،
 شکل گیری منطقه شنگن و حذف بخش
 عمده ای از کنترل های مرزی داخلی موجب

در مطالعات امنیتی، امنیت نه صرفاً یک
 وضعیت عینی بلکه نتیجه یک فرایند
 اجتماعی و گفتگومانی است که طی آن یک
 موضوع از طریق گفتگوهای سیاسی به عنوان
 تهدیدی حیاتی برای یک مرجع امنیتی
 معرفی می شود. بوزان، ویور و دویدله این
 فرایند را امنیتی سازی می نامند؛ فرایندی که
 در آن بازیگران سیاسی با طرح یک مسئله

شده است که مرزهای خارجی اتحادیه
 اهمیت راهبردی بیشتری پیدا کنند. در این
 چارچوب، ورود مهاجران از مسیرهای
 جنوبی، به ویژه از شمال آفریقا و دریای
 مدیترانه، در گفتمان سیاسی و امنیتی اروپا
 به عنوان چالشی برای نظم مرزی، امنیت
 اجتماعی و مدیریت جمعیت مطرح شده
 است. این بازنمایی گفتمانی باعث شده
 است که مدیریت مهاجرت به تدریج از
 حوزه سیاست های عادی مهاجرتی خارج
 شده و در قالب سیاست های امنیتی و مرزی
 سازماندهی شود. در چارچوب نظری مکتب
 کپنهاگ، این روند را می توان نمونه ای از
 امنیتی سازی مهاجرت دانست که در آن
 نهادهای اتحادیه اروپا و دولت های عضو به
 عنوان بازیگران امنیتی کننده تلاش
 کرده اند با برجسته سازی مخاطراتی مانند
 مهاجرت غیرقانونی، قاچاق انسان و
 بی ثباتی در مرزهای جنوبی، ضرورت
 تقویت کنترل مرزهای خارجی را توجیه

کنند (Bisong, 2023). یکی از پیامدهای
 مهم این فرایند، افزایش قابل توجه
 بودجه های مرتبط با امنیت مرزی در
 اتحادیه اروپا است. در سال های اخیر،
 اتحادیه اروپا منابع مالی گسترده ای را برای
 مدیریت مرزها، کنترل جریان های
 مهاجرتی و توسعه زیرساخت های امنیتی
 اختصاص داده است؛ به گونه ای که
 بودجه های مرتبط با کنترل مرزها و
 مدیریت مهاجرت در چارچوب برنامه های
 مالی اتحادیه به طور چشمگیری افزایش
 یافته و این امر نشان دهنده نهادینه شدن
 رویکرد امنیتی در سیاست های مهاجرتی
 اروپا است (European Commission, 2020).
 در این میان، آژانس مرزبانی و گارد
 ساحلی اروپا به یکی از مهم ترین ابزارهای
 نهادی اتحادیه در مدیریت امنیت مرزهای
 خارجی تبدیل شده است. این نهاد که در
 ابتدا نقش هماهنگ کننده محدودی داشت،
 در سال های اخیر اختیارات و ظرفیت

عملیاتی گسترده‌تری پیدا کرده و اکنون عملیات‌های مشترک دریایی و زمینی را برای نظارت بر مرزها، شناسایی قایق‌های حامل مهاجران در دریای مدیترانه و مقابله با شبکه‌های قاچاق انسان هدایت می‌کند. گسترش اختیارات، نیروی انسانی و منابع مالی فرانتکس نشان می‌دهد که اتحادیه اروپا تلاش کرده است از طریق تقویت نهادهای مرزی، مدیریت مهاجرت را در قالب چارچوبی امنیتی سازمان یابد (Frontex, 2023). هم‌زمان با تقویت نهادهای مرزی، اتحادیه اروپا به طور گسترده‌ای از فناوری‌های پیشرفته نظارتی برای مدیریت مرزهای خارجی استفاده کرده است. سامانه‌های بیومتریک، پایگاه‌های داده مشترک مهاجرتی، سیستم‌های نظارتی ماهواره‌ای، پهپادها و شبکه‌های پایش دریایی از جمله ابزارهایی هستند که برای رصد مسیرهای مهاجرتی و شناسایی ورودهای غیرقانونی به کار

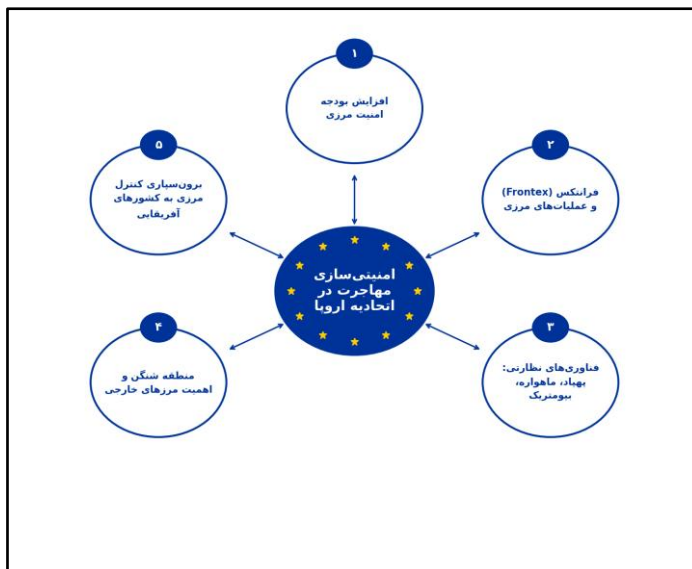
گرفته می‌شوند. توسعه این زیرساخت‌های فناوریانه نشان می‌دهد که مدیریت مهاجرت در اروپا به طور فزاینده‌ای در چارچوب منطق امنیتی و نظارتی سازماندهی شده است. علاوه بر این، اتحادیه اروپا سیاستی را دنبال کرده است که در ادبیات سیاست‌گذاری به عنوان برون‌سپاری کنترل مرزی شناخته می‌شود. در این رویکرد، کنترل جریان‌های مهاجرتی به خارج از مرزهای جغرافیایی اتحادیه منتقل می‌شود و همکاری با کشورهای مبدأ و ترانزیت در آفریقا مانند لیبی، مراکش و تونس برای مهار مهاجرت پیش از رسیدن آن به مرزهای اروپا تقویت می‌شود. این همکاری‌ها شامل آموزش نیروهای مرزی، تأمین تجهیزات نظارتی و ارائه حمایت‌های مالی برای مدیریت مهاجرت است (Lavenex, 2006). از منظر مکتب کپنهاگ، چنین سیاستی نشان‌دهنده گسترش دامنه امنیتی‌سازی مهاجرت به

فراتر از قلمرو جغرافیایی اتحادیه اروپا است. در مجموع، افزایش بودجه‌های امنیت مرزی، تقویت نهادی آژانس فرانتکس و توسعه فناوری‌های نظارتی نشان می‌دهد که مهاجرت در گفتمان و سیاست‌گذاری اتحادیه اروپا به طور فزاینده‌ای در قالب یک مسئله امنیتی تعریف شده است (Adisa Oluyemi, 2024-). بر اساس تحلیل مکتب کپنهاگ، این روند بیانگر آن است که مهاجرت از آفریقا به اروپا از طریق فرایند امنیتی‌سازی از حوزه سیاست‌های عادی مهاجرتی به حوزه سیاست‌های امنیتی منتقل شده و به یکی از محورهای اصلی راهبردهای امنیتی اتحادیه اروپا تبدیل شده است. افزون بر این، اتحادیه اروپا مهاجرت را به تدریج در پیوند با تهدیدات فراملی و امنیت مرزی تعریف کرده است. افزایش بودجه‌های امنیتی اتحادیه اروپا برای کنترل مرزها، توسعه فناوری‌های نظارتی و تقویت نهادهایی مانند فرانتکس، بیانگر آن است که مدیریت مهاجرت اکنون بخشی از راهبرد کلان امنیتی اروپا محسوب می‌شود. طبق گزارش‌ها، تا سال ۲۰۲۴ هزینه‌های اتحادیه اروپا در حوزه امنیت مرزی و کنترل مهاجرت به بیش از ۶۵ میلیارد دلار رسیده است که نشان‌دهنده گسترش ابعاد نهادی و فناورانه امنیتی‌سازی مهاجرت است. در همین چارچوب، استفاده ابزاری از مهاجران در رقابت‌های ژئوپلیتیکی نیز بر نگرانی‌های امنیتی اروپا افزوده است. نمونه‌هایی مانند بحران مرزی بلاروس و لهستان در سال ۲۰۲۱ نشان داد که مهاجرت می‌تواند به عنوان ابزار فشار سیاسی و تهدید ترکیبی علیه اتحادیه اروپا مورد استفاده قرار گیرد (Tactics Institute, 2025). این مسئله موجب شده است که اتحادیه اروپا مهاجرت را نه تنها یک چالش انسانی، بلکه بخشی از تهدیدات راهبردی و امنیتی فرامرزی تلقی کند. همچنین، سیاست‌های امنیتی باعث

انجامیده است (Carbone, 2022). در نتیجه مشکلات اتحادیه اروپا در ارائه راهکارهای توسعه‌ای و مسیرهای قانونی کافی برای مهاجرت، موجب شده است که پاسخ اروپا به مسئله مهاجرت بیش از پیش ماهیتی امنیتی پیدا کند. در مجموع، از منظر مکتب کپنهاگ، امنیتی‌شدن فضای داخلی اروپا در قبال مهاجرت نشان‌دهنده فرایندی است که طی آن تغییرات اقلیمی، بحران‌های انسانی و مهاجرت، از طریق گفتمان سیاسی و امنیتی به تهدیدی علیه امنیت اجتماعی، سیاسی و مرزی اروپا تبدیل شده‌اند. این روند بیانگر آن است که مهاجرت اقلیمی در جهان معاصر دیگر صرفاً یک مسئله انسانی نیست، بلکه به بخشی از محاسبات امنیتی و راهبردی دولت‌ها تبدیل شده است.

شده‌اند که فضای اروپا به سمت محدودیت‌های بیشتر در پذیرش مهاجرین سوق داده شود و در نتیجه، مسیرهای مهاجرت غیرقانونی به شدت پیچیده‌تر و خطرناک‌تر شوند (Tactics Institute for Security and Counter-Terrorism, 2025).

با این حال، از منظر انتقادی مکتب کپنهاگ، امنیتی‌سازی مهاجرت پیامدهای قابل توجهی نیز به همراه داشته است. تمرکز بیش از حد بر رویکردهای امنیتی سبب شده که ابعاد انسانی و توسعه‌ای مهاجرت، به‌ویژه در قبال کشورهای آفریقایی، به حاشیه رانده شود. سیاست‌های اتحادیه اروپا در آفریقا عمدتاً بر مهار مهاجرت نامنظم و کنترل مرزها متمرکز بوده و همین امر به جرم‌انگاری مهاجرت و محدودسازی تحرک انسانی

شکل شماره ۱۱: مهاجرت و امنیتی شدن فضای داخلی اتحادیه اروپا.

«تهدیدی وجودی» علیه بقا یا ثبات دولت،

۳.۲.۴. روی کار آمدن و قدرت گیری

جامعه یا هویت جمعی معرفی کند و این

احزاب راست گرا در اروپا

ادعا از سوی مخاطبان و افکار عمومی

نظریه امنیتی سازی مکتب کپنهاگ که

پذیرفته شود، آن موضوع وارد حوزه امنیت

توسط باری بوزان، اولی ویور و یپ دویل

می شود. در نتیجه، اتخاذ اقدامات فوق العاده

توسعه یافته است، بر این فرض استوار است

و خروج از رویه های عادی سیاست گذاری

که مسائل اجتماعی و سیاسی ذاتاً امنیتی

برای مقابله با آن تهدید مشروعیت

نیستند، بلکه از طریق فرایندهای گفتمانی

می یابد. در پرتو این چارچوب نظری، رشد و

و کنش های سیاسی به مسئله ای امنیتی

تقویت احزاب راست افراطی در اروپا را

تبدیل می شوند.

می توان تا حد زیادی در ارتباط با فرایند

(Stepka, 2022) در این چارچوب، زمانی

امنیتی سازی مهاجرت تحلیل کرد. بحران

که یک بازیگر سیاسی موضوعی را به عنوان

مهاجرت سال ۲۰۱۵ که هم‌زمان با تشدید درگیری‌ها در سوریه و عراق رخ داد، بستری مناسب برای گسترش گفتمان‌های ضد مهاجرتی در بسیاری از کشورهای اروپایی فراهم ساخت. در این شرایط، احزاب راست افراطی با بهره‌گیری از نگرانی‌های عمومی و نااطمینانی‌های اجتماعی، مهاجرت را به‌عنوان تهدیدی علیه هویت فرهنگی، انسجام اجتماعی و امنیت کشورهای اروپایی بازنمایی کردند (Zur, Vasilopoulou, 2022). به‌طور کلی، گفتمان سیاسی احزاب راست افراطی بر مجموعه‌ای از مؤلفه‌های ایدئولوژیک از جمله پوپولیسم، ملی‌گرایی، بومی‌گرایی، بیگانه‌هراسی، مخالفت با مهاجرت، نقد چندفرهنگی‌گرایی استوار است این احزاب از طریق چنین چارچوب‌هایی تلاش می‌کنند مهاجران را به‌عنوان «دیگری تهدیدکننده» در برابر جامعه میزبان بازنمایی کنند. در بعد فرهنگی، استدلال اصلی آن‌ها این است که افزایش مهاجرت می‌تواند به تضعیف هویت ملی و برهم خوردن انسجام فرهنگی جوامع اروپایی منجر شود و مهاجران توانایی یا تمایل کافی برای ادغام در فرهنگ دیگر را ندارند.

شکل ۱۲: احزاب راست در اتحادیه اروپا سال ۲۰۲۰

آنچه به عنوان مقدمه تحولات سیاسی برای
خیزش راست افراطی بود از موج مهاجر به
اروپا در سال ۲۰۱۵ آغاز شد که با شدت
گرفتن جنگ در سوریه و عراق همراه بود .
با شدت گرفتن بحران پناه جویی در سال
۲۰۱۵ و آغاز انتقال آوارگان به کشورهای
اروپایی، مسئله پناه جویی به عنوان یک
موضوع جدی مورد بحث قرار گرفت . اگرچه
این موضوع فقط دست مایه ای برای جلب
توجه عمومی توسط سیاست مداران
راستگرا تبدیل شده بود . در حوزه فرهنگی،
مهاجرت به عنوان تهدیدی برای همگونی
و انسجام فرهنگی کشورهای پذیرای
مهاجران مطرح است . باور عمومی بر این
است که مهاجران نمی خواهند و نمی
توانند در فرهنگ کشور میزبان جذب شوند
و اغلب از مهاجران به عنوان سونامی یاد
می شود در - حوزه امنیتی، مهاجرت و
جرائم همواره به یکدیگر پیوند داده می
شوند. استدلال احزاب راستگرای آنچه

به عنوان زمینه ساز تحولات سیاسی برای
خیزش جریان های راست افراطی در اروپا
مطرح می شود، تا حد زیادی به موج
گسترده مهاجرت به اروپا در سال ۲۰۱۵
بازمی گردد؛ موجی که همزمان با تشدید
جنگ ها و بی ثباتی های سیاسی در سوریه و
عراق شکل گرفت. با گسترش بحران
پناهجویی در همان سال و انتقال شمار
زیادی از آوارگان به کشورهای اروپایی،
مسئله پناهجویی به یکی از مهم ترین
موضوعات سیاسی و اجتماعی در سطح
اروپا تبدیل شد. در این میان، احزاب راست
افراطی با بهره گیری از این وضعیت، موضوع
مهاجرت را به ابزاری برای جلب توجه افکار
عمومی و بسیج سیاسی تبدیل کردند. در
حوزه فرهنگی، این احزاب مهاجرت را
تهدیدی برای همگونی و انسجام فرهنگی
جوامع اروپایی معرفی می کنند. بر اساس
این دیدگاه، مهاجران نه تنها تمایلی به
ادغام در فرهنگ و ارزش های کشورهای

میزبان ندارند، بلکه در بسیاری از موارد قادر به انطباق با آن نیز نیستند. در ادبیات سیاسی این جریان‌ها، گاه از مهاجرت گسترده با تعبیری اغراق‌آمیز مانند «سونامی مهاجران»^۱ یاد می‌شود که بیانگر تلاش برای برجسته‌سازی تهدید فرهنگی ناشی از مهاجرت است. در حوزه امنیتی نیز مهاجرت اغلب با مسائل مربوط به جرم و ناامنی پیوند داده می‌شود. احزاب راست افراطی استدلال می‌کنند که مهاجران بیش از سایر گروه‌ها درگیر فعالیت‌های مجرمانه می‌شوند. علاوه بر این، رویدادهایی همچون حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و حملات تروریستی در شهرهای لندن و مادرید، به تقویت گفتمانی انجامید که در آن مهاجرت با تهدیدات تروریستی مرتبط دانسته می‌شود. (Wagner, 2021) در بعد اقتصادی نیز این احزاب معتقدند که مهاجران فشار قابل توجهی بر اقتصاد

کشورهای اروپایی وارد می‌کنند. از دیدگاه آنان، مهاجران با افزایش رقابت در بازار کار، فرصت‌های شغلی شهروندان بومی را کاهش می‌دهند و هم‌زمان موجب افزایش فشار بر خدمات عمومی و منابع رفاهی دولت‌ها می‌شوند. بر این اساس، بیکاری و برخی مشکلات اقتصادی در گفتمان این احزاب به‌طور مستقیم با حضور مهاجران مرتبط دانسته می‌شود (Aktas, 2024). نتایج یک نظرسنجی در کشورهای اتریش، بلژیک، دانمارک، فرانسه، هلند و نروژ نشان می‌دهد که احزاب راست افراطی بیشترین حمایت را از سوی افرادی کسب کرده‌اند که نگرانی بیشتری نسبت به مهاجرت دارند؛ افرادی که معتقدند میزان مهاجرت بیش از حد افزایش یافته و از سیاست‌های مهاجرتی دولت‌های خود ناراضی هستند. این مسئله نشان می‌دهد که نگرانی‌های مرتبط با مهاجرت، به یکی

^۱.Crisis framing of migration

از مهم‌ترین عوامل تقویت پایگاه اجتماعی و انتخاباتی احزاب راست افراطی در اروپا تبدیل شده است. رشد احزاب راست افراطی و تأثیرگذاری آن‌ها بر گفتمان مهاجرت، از سوی بسیاری از تحلیلگران به عنوان نشانه ورود اروپا به مرحله‌ای جدید از تحولات سیاسی تلقی می‌شود. موفقیت‌های انتخاباتی این احزاب بیانگر تغییر در ادبیات و لفاظی سیاسی در اروپا است؛ تغییری که تا حد زیادی تحت تأثیر گسترش احساسات ضد مهاجرتی و افزایش نارضایتی‌های اجتماعی شکل گرفته است. ظهور و گسترش جنبش‌های راست افراطی در اروپا حاصل تعامل پیچیده‌ای از عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است. این جریان‌ها معمولاً بر موضوعاتی همچون مهاجرت، ناامنی اقتصادی، حفظ هویت فرهنگی و حاکمیت ملی تأکید می‌کنند. گفتمان سیاسی و برنامه‌های این احزاب بازتاب‌دهنده نگرانی‌های عمیق بخشی از افکار عمومی درباره پیامدهای جهانی‌شدن، تغییرات جمعیتی و ناکارآمدی نهادهای سیاسی سنتی در پاسخ‌گویی به مطالبات و نارضایتی‌های اجتماعی است (Gohert, 2025). در کشورهای فرانسه، آلمان و بریتانیا نیز هم‌زمان با افزایش حمایت از احزاب راست‌گرا، تغییرات قابل توجهی در سیاست‌های داخلی و مهاجرتی مشاهده شده است. عواملی همچون کمبود مسکن، فشار بر خدمات عمومی و نگرانی نسبت به سرعت رشد جمعیت، موجب افزایش حساسیت افکار عمومی نسبت به مسئله مهاجرت شده‌اند. در چنین شرایطی، مهاجرت به یکی از مهم‌ترین محورهای واکنش و بسیج سیاسی احزاب راست‌گرا در این کشورها تبدیل شده است (Vision of Humanity, 2026). سیاست‌های سخت‌گیرانه مهاجرتی در اروپا دیگر محدود به چند کشور خاص نیست، بلکه به یک روند گسترده در سطح اتحادیه اروپا تبدیل

شده است. بسیاری از دولت‌های اروپایی در حالی که قوانین جذب نیروی کار ماهر را تسهیل کرده‌اند، هم‌زمان محدودیت‌های بیشتری علیه پناهیجویان و مهاجران نامنظم اعمال کرده‌اند؛ روندی که نشان‌دهنده حرکت به سوی «مدیریت انتخابی مهاجرت» و نوعی فیلتر اقتصادی در پذیرش مهاجران است. برای نمونه، فرانسه با وجود تسهیل جذب کارگران خارجی، قوانین پناهندگی را سخت‌تر کرده و مدت بازداشت مهاجران نامنظم را افزایش داده است (Belhaj, 2024). آلمان نیز در کنار اصلاح قوانین جذب نیروی کار ماهر، اقداماتی مانند تشدید کنترل مرزها، تسهیل اخراج مهاجران و تعلیق پیوند خانواده برای برخی پناهندگان را در پیش گرفته است. در جنوب اروپا، ایتالیا و یونان با کاهش استانداردهای پذیرش، افزایش مدت بازداشت مهاجران و محدودسازی فعالیت‌های مرتبط با پناهندگی، سیاست‌های محدودکننده‌تری اتخاذ کرده‌اند. حتی پرتغال که پیش‌تر رویکردی بازتر داشت، با افزایش مدت اقامت لازم برای اخذ تابعیت و محدودسازی پیوند خانواده، سیاست‌های خود را سخت‌تر کرده است. در شمال اروپا نیز هلند و سوئد با اعلام بحران پناهندگی، محدودسازی پذیرش و تمرکز بر بازگرداندن مهاجران، به سمت سیاست‌های سخت‌گیرانه‌تر حرکت کرده‌اند. این تحولات نشان می‌دهد که سیاست مهاجرتی اروپا به تدریج از رویکردی عمدتاً انسانی به سمت رویکردی امنیت‌محور و مبتنی بر گزینش اقتصادی مهاجران تغییرجهت و رویکرد امنیتی امنیتی در پیش گرفته است. (Muharrema Cami, 2024, 27-34)

بنابراین احزاب راست افراطی به‌طور مکرر استدلال می‌کنند که مهاجرت کنترل‌نشده می‌تواند تهدیدی مستقیم برای هویت فرهنگی، انسجام اجتماعی و در برخی

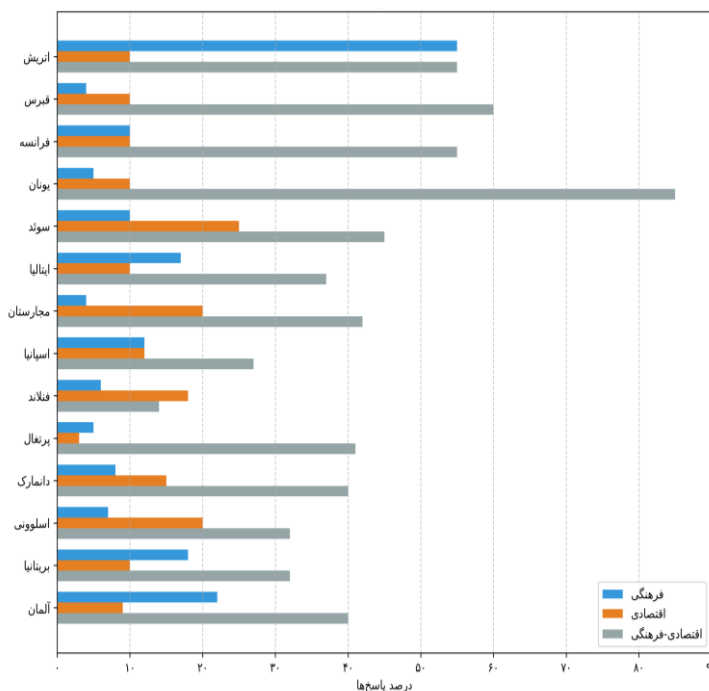
موارد حتی امنیت فیزیکی شهروندان اروپایی ایجاد کند. در چارچوب این گفتمان، این احزاب تلاش می‌کنند میان پناهجویان و تهدیدات امنیتی، به‌ویژه تروریسم، پیوند برقرار کنند؛ پیوندی که پس از وقوع برخی حملات تروریستی در اروپا بیش از پیش در ادبیات سیاسی آن‌ها برجسته شده است. افزون بر این، افزایش موج مهاجرت از کشورهای آفریقایی به اتحادیه اروپا نیز به تقویت نفوذ احزاب راست افراطی که رویکردی امنیت‌محور نسبت به مهاجرت دارند، کمک کرده است. این احزاب با طرح مهاجرت به‌عنوان یک تهدید امنیتی، تلاش کرده‌اند آن را از سطح یک مسئله اجتماعی و انسانی به حوزه امنیت منتقل کنند. در نتیجه، چنین گفتمانی موجب شده است که سیاست‌های داخلی و مهاجرتی در بسیاری از کشورهای اروپایی بیش از پیش به سمت رویکردهای امنیتی حرکت کند و مسئله کنترل

مرزهای اتحادیه اروپا در مرکز مباحث سیاسی قرار گیرد (Adetunji, 2026).

۴. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف واکاوی پیوند میان تغییرات اقلیمی در آفریقا و فرایند امنیتی‌سازی مهاجرت در اتحادیه اروپا، نشان داد که بحران‌های محیط‌زیستی در قاره آفریقا دیگر تنها یک مسئله اکولوژیک نیستند، بلکه به محرک اصلی جابه‌جایی‌های اجباری و تهدیدی علیه ثبات سیاسی-امنیتی تبدیل شده‌اند. یافته‌های تحقیق بر مبنای چارچوب نظری مکتب کپنهاگ تایید می‌کند که مهاجرت اقلیمی از آفریقا، طی یک فرایند گفتمانی توسط بازیگران امنیتی‌ساز (دولت‌ها، احزاب راست‌گرا و رسانه‌ها)، از حوزه سیاست عادی خارج و به حوزه امنیت وارد شده است. به‌طور خلاصه، نتایج کلیدی این مطالعه را می‌توان در موارد زیر تبیین کرد: تغییرات اقلیمی به مثابه پیشران بحران

افزایش دما، خشکسالی‌های مستمر و سیلاب‌ها در آفریقا با تخریب زیرساخت‌های معیشتی و کشاورزی، موج جدیدی از مهاجران ناگزیر را به سمت مرزهای اروپا روانه کرده است که به دلیل نبود چارچوب‌های حقوقی بین‌المللی برای پناهندگان اقلیمی، در وضعیت مبهمی قرار دارند. تغییر پارادایم از انسان‌گرایی به امنیت‌گرایی در سطح اتحادیه اروپا، این موج‌های مهاجرتی نه به عنوان یک چالش حقوق بشری، بلکه به عنوان تهدیدی وجودی علیه هویت فرهنگی، رفاه اقتصادی و ثبات سیاسی بازنمایی شده‌اند. این نگاه منجر به تقویت گفتمان تهدید و رشد چشمگیر احزاب راست افراطی در کشورهای عضو شده است. پیامدهای ساختاری بر اتحادیه اروپا، امنیتی‌سازی مهاجرت اقلیمی پیامدهای ملموسی از جمله نظامی‌سازی مرزها (تقویت فرانتکس)، سخت‌گیرانه‌تر شدن قوانین پناهندگی و اولویت یافتن رویکردهای واکنشی بر راهکارهای پیشگیرانه داشته است. در نهایت، می‌توان نتیجه گرفت که برخورد صرفاً امنیتی با پدیده مهاجرت اقلیمی، بدون توجه به ریشه‌های زیست‌محیطی آن در آفریقا، تنها به پیچیده‌تر شدن بحران در ساختار اتحادیه اروپا می‌انجامد. لذا پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران اروپایی به جای تمرکز مطلق بر کنترل مرزی، استراتژی‌های خود را به سمت حمایت از سازگاری اقلیمی در مبدأ و تدوین پروتکل‌های حقوقی نوین برای مهاجران محیط‌زیستی سوق دهند تا از هزینه‌های سیاسی و امنیتی بلندمدت کاسته شود.

Source: (Mixed Immigration Center,2024)

شکل ۱۳: نشان دهنده دیدگاه احزاب راست در اروپا در رابطه با جنبه ابعاد تهدیداتی مهاجرت در این اتحادیه می باشد.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی: این پژوهش هیچ کمک مالی از سازمان های تأمین مالی دریافت نکرده است.
تعارض منافع: طبق اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.
برگرفته از پایان نامه / رساله: این مقاله برگرفته از پایان نامه/رساله نبوده است.

References

- Adetunji, J. (2026). African migration: Focusing on Europe misses the point—Most people move within the continent. The Conversation. <https://theconversation.com/african-migration-focusing-on-europe-misses-the-point-most-people-move-within-the-continent-273679>
- Adisa Oluyemi, O. (2024). A critical analysis of the European Union (EU) securitization of African migration. International Journal of Social Science Research, 7(6), 14–27. <https://doi.org/10.47814/ijssrr.v7i6.214>
- Afamondji, K. M. C., Brayner, A., Estacio, S., &

- Kacimi, I. (2026). The evolution of drought characteristics in semi-arid Africa over the last four decades. *Journal of Hydrology: Regional Studies*, 63, 103087. <https://doi.org/10.1016/j.ejrh.2025.103087>
- Africa Center for Strategic Studies. (2022). Cyclones and more frequent storms threaten Africa.
 - Africa Center for Strategic Studies. (2022). Rising sea levels besieging Africa's booming coastal cities.
 - Africa Center for Strategic Studies. (2025). African migration trends to watch in 2025. <https://africacenter.org/spotlight/migration-trends-2025/>
 - Ahimbisibwe, F., & Nkikoc, C. M. (2024). Navigating forced migration in the Horn of Africa: A systematic review of IGAD's strategic challenges and opportunities. *Cogent Social Sciences*, 11(1), 1-8, <https://doi.org/10.1080/23311886.2025.2583311>
 - Aktas, M. (2024). The rise of populist radical right parties in Europe. *International Sociology*, 39(6), 591–605. <https://doi.org/10.1177/02685809241297547>
 - Belhaj, F. (2024). The migration dilemma: Europe and Africa's new compact—A realist pathway beyond Fortress Europe. Policy Center for the New South.
 - Belhaj, F. (2024). The migration dilemma: Europe and Africa's new compact—A realist pathway beyond Fortress Europe (Policy Brief No. 53/24). Policy Center for the New South.
 - Bisong, A. (2023). Migration and mobility: External borders of the EU and the failure of European policy on Africa and migratory movements. *Mediterranean Yearbook*, 42–47.
 - Boas, I., Farbotko, C., Adams, H., Sterly, H., Bush, S., Wiegel, H., & Hulme, M. (2019). Climate migration myths. *Nature Climate Change*, 9(12), 901–903. <https://doi.org/10.1038/s41558-019-0633-3>
 - Bouzemouri, A. (2024). Illegal smuggling and international organized crime from Africa to Europe: The Moroccan perspective. Research Institute for European and American Studies.
 - Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: A*

- new framework for analysis. Lynne Rienner Publishers.
- European Commission. (2020). The EU's long-term budget 2021–2027. Retrieved from https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en
 - Carbon Brief. (2026). Climate change and La Niña made devastating southern African floods more intense. <https://www.carbonbrief.org/climate-change-and-la-nina-made-devastating-southern-african-floods-more-intense/>
 - Carbone, M. (2022). Double two-level games and international negotiations: Making sense of migration governance in EU–Africa relations. *Journal of Contemporary European Studies*, 30(4), 750–762. <https://doi.org/10.1080/14782804.2022.2106954>
 - Europol. (2021). EU serious and organized crime threat assessment (SOCTA). <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socata-report>
 - Eurostat. (2025). Number of individuals from Sub-Saharan Africa and North Africa (2011–2024) [Data set]. Author's calculations based on Eurostat database. <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
 - Flight and Migration Competence Center. (2023). Africa regional brief: Human rights in the context of climate-induced migration and displacement.
 - Fonjong, L., Matose, F., & Sonnenfeld, D. A. (2024). Climate change in Africa: Impacts, adaptation, and policy responses. *Global Environmental Change*, 89, 102912. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2024.102912>
 - Frontex. (2023). Risk analysis for 2023. European Border and Coast Guard Agency.
 - Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2024). Political economy analysis of irregular migration from Africa to Europe 2024–2029: Proposal to the Ministry of Foreign Affairs of Denmark. GI-TOC.
 - Gohert, M. (2025). The rise of far-right parties in Europe and their impact on immigration policies. *Inonu University International Journal of Social Sciences*, 14(1), 276–304.

- <https://doi.org/10.54282/inijoss.1656027>
- Halikiopoulou, D. (2025, November 20). The far-right and migration politics in the aftermath of the 2024 “year of elections.” Mixed Migration Centre. <https://mixedmigration.org/publications/mmr/2025/far-right-elections-migration-policy/>
 - Hosseini, S. M. H., Dehshiri, M. R., Hosseini, S. M., & Shiravand, S. (2016). The impact of regional security on the behavioral patterns of regional security complexes. *Global Politics Quarterly*, 6(1), 43–77. [In Persian].
 - Huysmans, J. (2006). The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU. Routledge.
 - Idemudia, E. S., & Boehnke, K. (2020). Patterns and current trends in African migration to Europe. In E. S. Idemudia & K. Boehnke (Eds.), *Psychosocial experiences of African migrants in six European countries* (pp. 15–31). Springer.
 - International Organization for Migration. (2024a). *World migration report 2024*. <https://worldmigrationreport.iom.int/>
 - International Organization for Migration. (2024). *Global migration report 2024: Migration and migrants—Regional dimensions and developments in Africa..*
 - Jutvik, K., & Holmqvist, E. (2025). Precarious residence? The impact of restrictive migration policy on migrants’ subjective well-being and stress. *Nordic Journal of Migration Research*, 15(4).
 - Lavenex, S. (2006). Shifting up and out: The foreign policy of European immigration control. *West European Politics*, 29(2), 329–350.
 - Lombe, P., Carvalho, E., & Santos, P. R. (2024). Drought dynamics in Sub-Saharan Africa: Impacts and adaptation strategies. *Sustainability*, 16(22).
 - Mixed Migration Centre. (2024). The far right and migration politics in the aftermath of the 2024 year of elections.
 - Mixed Migration Centre. (2025). *Keeping track in Europe*.
 - Mugadam, M. M., & Sidibe, O. (2023). Security challenges and migration in Central Africa. *Southwestern State*

- University Proceedings. Series: History and Law, 11(5), 191–204.
- Muenz, R., & Yaryyeva, J. (2025). African migrants in Europe. Wilfried Martens Centre for European Studies.
 - Muharremaj, E., & Cami, G. (2024). The “externalization” of the European Union migration and asylum policy: A case study of the Italy–Albania agreement. *International Organisations Research Journal*, 19(4), 40–60.
 - Nature Communications. (2025). Comprehensive assessment maps sea-level rise across Africa.
 - Niemann, A., & Zaun, N. (2023). Introduction: EU external migration policy and EU migration governance. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(12), 2965–2985.
 - Ojochenemi, D., James, S., & Angel, M. (2024). Being my neighbours’ keeper: Interrogating the management of the terrorism–migration nexus in West Africa sub-region. *Journal of Asian and African Studies*, 60(6), 3840–3859.
 - Pacciardi, A. (2024). EU–Africa relations on migration: Current trajectories and future challenges. ISPI.
 - ReliefWeb. (2022). Rising sea levels besieging Africa’s booming coastal cities. Retrieved from <https://reliefweb.int/report/world/rising-sea-levels-besieging-africas-booming-coastal-cities>
 - ReliefWeb. (2024). How climate change exacerbates population displacement.
 - Sadeghi, S. S., Akhavan Kazemi, M., & Cheraghi, H. R. (2025). External requirements and the securitization of the Justice and Development Party’s foreign policy in Turkey within the framework of the Copenhagen School (2011–2024). *Quarterly Journal of International Relations Research*, 15(3), 12–40. [In Persian].
 - Stepka, M. (2022). The Copenhagen School and beyond: A closer look at securitisation theory. In *Identifying security logics in the EU policy discourse* (pp. 17–31). Springer.
 - Tactics Institute. (2025). Did the migration crisis in Europe intensify security risks? Evidence and analysis <https://tacticsinstitute.com/europe/did-the-migration-crisis-in-europe-intensify->

- security-risks-evidence-and-analysis/s
- Tactics Institute for Security and Counter-Terrorism. (2025). Migration as a hybrid threat: Geopolitical instrumentalization in the EU's periphery. Tactics Institute.
<https://tacticsinstitute.com/research/migration-hybrid-threats-2025>
 - Trading Economics. (2025). Average precipitation by country: Africa..
 - United Nations High Commissioner for Refugees. (2025). Climate change and displacement.
 - Vasilopoulou, S., & Zur, R. (2022). Electoral competition, the EU issue and far-right success in Western Europe. *Political Behavior*, 46, 565–585.
 - Villa, M. (Ed.). (2025). EU Africa: “Dealing” with migration? Ledizioni in cooperation with ISPI.
 - Vision of Humanity. (2026). Migration politics, pressure and the rise of far right.
 - Wagner, J. (2021). The European Union's model of integrated border management: Preventing transnational threats, cross-border crime and irregular migration. *Journal of Borderlands Studies*, 59(4), 424–448.
 - Wæver, O. (1995). Securitization and desecuritization. In R. D. Lipschutz (Ed.), *On security* (pp. 46–86). Columbia University Press.
 - Williams, W. (2019). Shifting borders: Africa's displacement crisis and its security implications
 - World Meteorological Organization (WMO). (2025). State of the Climate in Africa 2024 (WMO-No. 1367/1370):https://wmo.int/sites/default/files/2025-05/Africa_2024final1.pdf
 - World Meteorological Organization.(2024.). State of the global climate 2023. <https://wmo.int/publication-series/state-of-global-climate/state-of-global-climate-2023>
 - World Meteorological Organization. (2025). State of the Global Climate 2024 (WMO-No. 1370). Geneva, Switzerland:
WMO.<https://wmo.int/publication-series/state-of-global-climate/state-of-global-climate-2024>